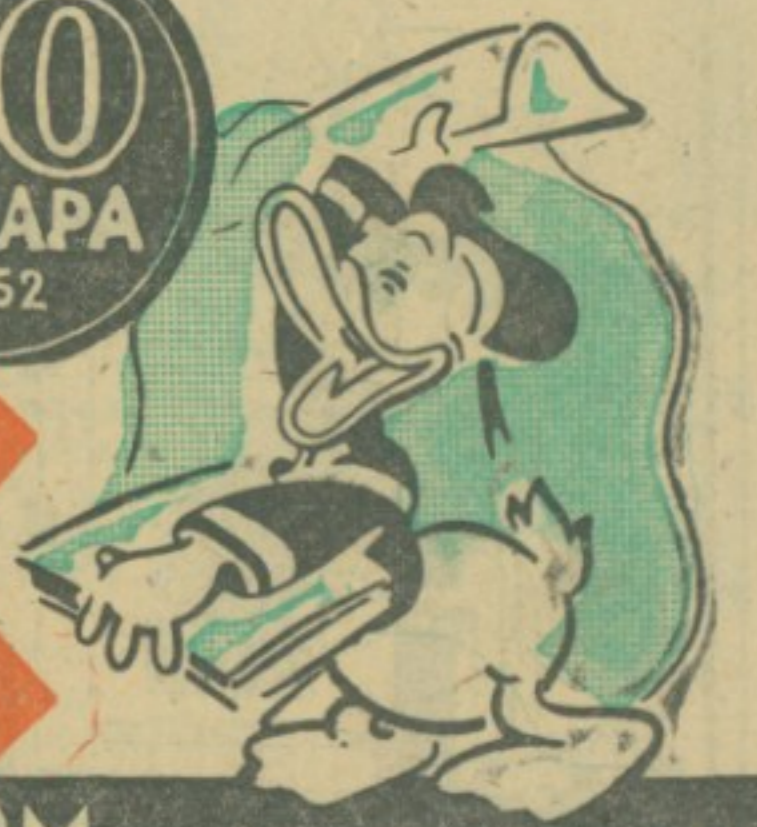

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Годишта XXV. Број 641
Субота, 11. април 1964. год.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

МАЈОР КУК
ЈЕ ПРОШАО КРОЗ
СВЕ ПРЕГЛЕДЕ
И ИЗДРЖАО
СВЕ ПРОБЕ!

ЈА ГОВОРИМ КАО
ПСИХОЛОГ А НЕ
КАО ЛЕКАР!
ИМА НЕЧЕГ У ЊЕ-
МУ... НАПЕТОСТИ,
МОЖДА СТРАХА!

НЕРВИ, НАРАВНО!
ТО ЈЕ ВЕЛИКА ОД-
ГОВОРНОСТ! ОН ЈЕ
УЧЕСТВОВАО У
ПРОЈЕКТОВАЊУ
БРОДА И ЗНА ДА
СЕМ ЊЕГА НИКО
НЕ УМЕ,
ДА УЗ-
ЛЕТИ...

А КА-
КВА
ЈЕ
МОДА
УЛО-
ГА?

МАЈОР КУК ЋЕ ИЗВЕСТИ
БАРКУ НАГО МИЉА...
ОНДА ЋЕТЕ ЈЕ ВИ ПРЕ-
УЗЕТИ... ДА ЈЕ УВЕ-
ДЕТЕ У СТАЛНУ
ОРБИТУ!

КАО ШТО
ВИДИТЕ,
УЛОГЕ СУ ПО-
ДЕЉЕНЕ...

МОЖДА ЋЕТЕ МО-
РАТИ И РАНИ-
ЈЕ ДА ПРЕУЗ-
МЕТЕ БАРКУ...
АКО МАЈОР
ДОЖИВИ
НЕРВНИ
СЛОМ!

ДОКТОРЕ НОРТ!
ДОВОЉНО ЈЕ
ВЕЋ НАПЕТО-
СТИ И НЕРВО-
ЗЕ! КУК ЋЕ
ПИЛОТИРАТИ
БРОДОМ...

ЈЕ-
САМ
ЛИ ТО
ЧУО
СВО-
ЈЕ
ИМЕ?

ХММ! ЋУТИТЕ! ПОБИТЕ
СА МНОМ, ГОРДОНЕ! НИЈЕ
ИМ ПОТРЕБНА ВАША
ПОМОК ДА МИ ЗАРИЗУ
НОЖ У ЛЕЂА.

ДА
РАШЧИСТИМО
СТВАР!
ЈА ЋУ
УПРАВЉАТИ
БРОДОМ!
АКО СУ ВАС
ДОВЕЛИ
ДА МЕ
ИЗГУРАТЕ,
ТО НЕЋЕ
УСПЕТИ!

ЈА НИСАМ ДО-
ШАО ДА ИКОГ
ИЗГУРАМ,
МАЈОРЕ!

НАТЕРАЛИ СУ
ДРУГОГ КОСМИЧ-
КОГ ПИЛОТА ДА
СИМУЛИРА БО-
ЛЕСТ... ДА ВИ
ВАС ДОВЕЛИ!

ОНДА ВИ ЗНА-
ТЕ ВИШЕ ОД
МЕНЕ!

ЈА САМ
ЈЕДИНИ ПИ-
ЛОТ КОЈИ
УМЕ ДА
ОДИГНЕ ОВО
ЧУДОВИШТЕ
СА ЗЕМЉЕ!

У РЕДУ! А ЈА
ТРЕБА ДА ГА
УВЕДЕМ У ОРБИ-
ТУ! НЕ ЖЕЛИМ ДА
СЕ МЕШАМ У ВАШЕ
ИНТРИГЕ!

МАЈОРЕ КУК,
ИМАМО НЕПРИ-
ЛИКА С МЛАЗ-
НИМ МОТОРОМ
32...

ДА ПОГЛЕ-
ДАМО!

ЕВО
ТЕСТОУ!
СТАЛНО ПРЕПРЕЖА-
ЊЕ! ИЗВАДИТЕ
ГА И ЗАМЕНИТЕ
НОВИМ! НЕЋЕМО
ДА РИЗИКУЈЕМО!

ТО ЈЕ САМО
ЈЕДАН ОД 80
МОТОРА! И СВЕ
ИХ ТРЕБА НАД-
ГЛЕДАТИ! ЖЕЛИ-
ТЕ ЛИ И ДАЉЕ
МОЈЕ МЕСТО?

ВИ ЋЕТЕ УЗЛЕ-
ТЕТИ... А ЈА ЋУ
УВЕСТИ БРОД
У ОРБИТУ!
ЈАСНО! НИ
ЈЕДАН ОД
НАС НЕ МОЖЕ
САМ ДА
ОБАВИ ЗА-
ДАТАК!

У ОВОМ БРОЈУ: Као на
мртвој стрази. Мале за-
нимљивости. У долини гу-
хова. Највећа авантура.
Тајне шифре у рају. Љу-
ди у тунелима. Страдање
првих импресиониста.

КРОЗ ВЕКОВЕ

Водени егзерцир

Руски цар Никола I (1825—1855) трагао је своје регруте да увежбају парадни корак носећи на врху својих веома

високих капа по чашу пуну воде. Ако би војник, марширајући, про-
суо макар мало воде војни рок му је ауто-
матски продужаван и то за сваку кап по годину дана.

Званични „аминаш“

Ефет ефендим — била је званична титула првог званичног „аминаша“. Наиме, турски султан Абдул Хамид II (1878—1909) поставио је једног свог доглавника за „ефет ефендију“ чија је дужност била да на сваки султанов предлог потврдно климне главом.

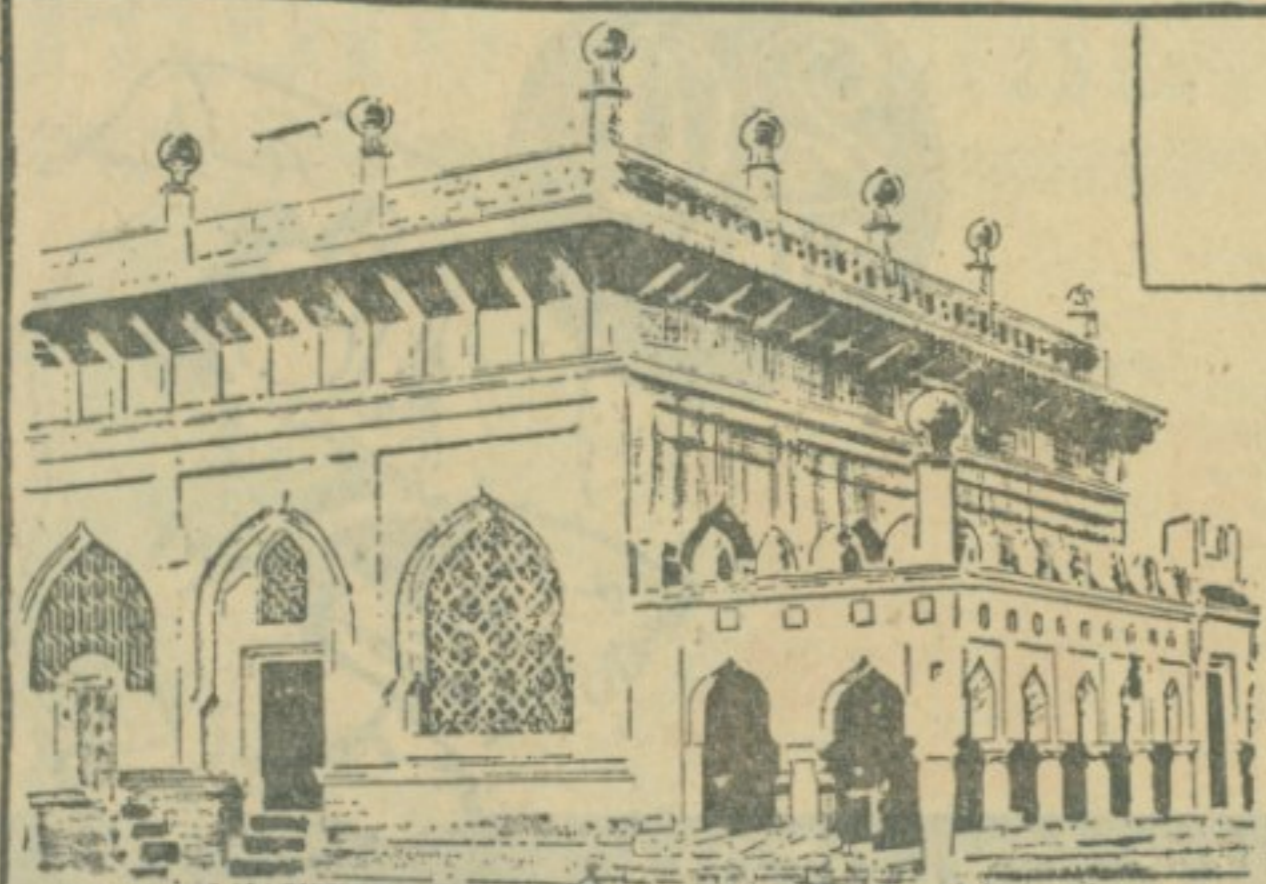
Мермерни манекен

Најчуднији креатор моде у читавој историји постојао је некад у италијанском граду Модени. То је у ствари била једна мермерна статуа, постављена 1473. године, која је представљала једну лепу младу жену у дугачкој хаљини. Статуа је у ствари била законом

предвиђена општа мера за дужину женских хаљина. Све жене које су носиле дуже хаљине, то јест шлепове на хаљинама, биле су кажњиве због дизања пра-
шине.

Ripley's Веровати или не!

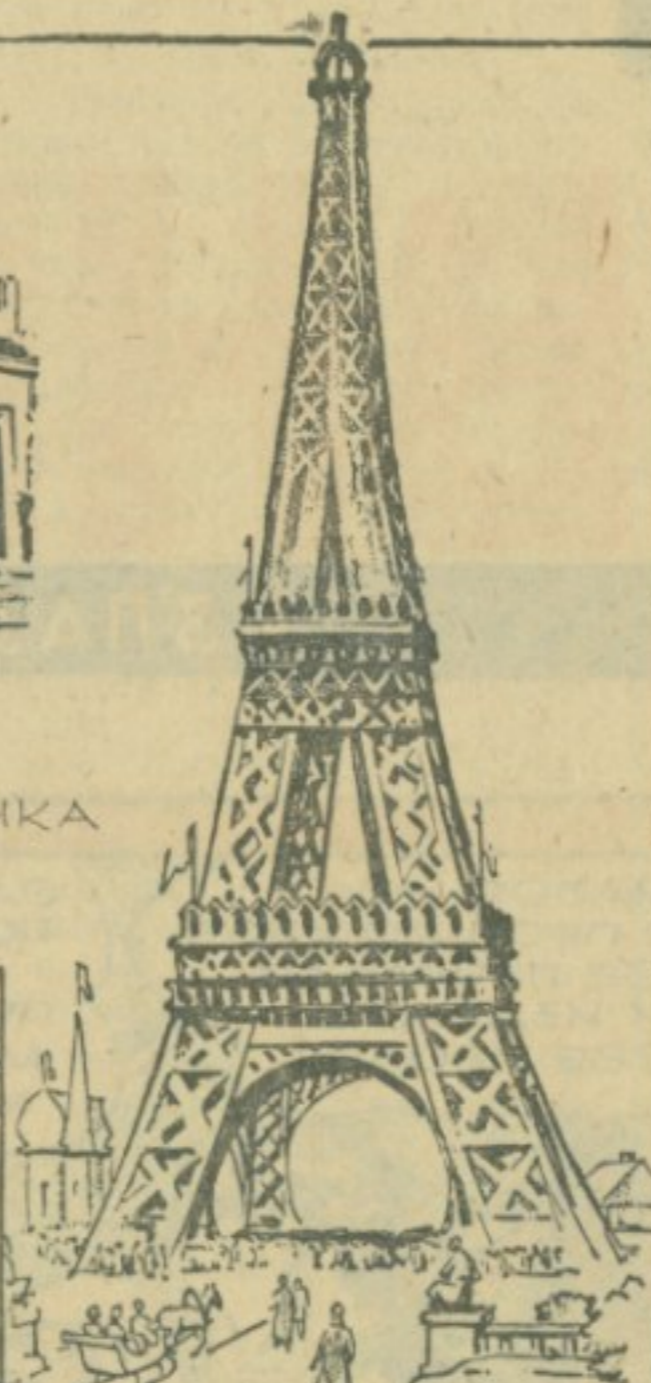
ГРОБНИЦА ПРЕТВОРЕНА У ОДМАРАЛИШТЕ

КРИПТА ИНДИЈСКОГ ДРЖАВНИКА САЛАБАТА КАНА У АХМАДНАГАРУ ЛАХАС СЛУЖИ КАО ВОЈНИЧКО ОДМАРАЛИШТЕ

НЕМАЧКУ ПОДМОРНИЦУ U-461

УНИШТИО ЈЕ 1943 ГОДИНЕ У БИСКАЈСКОМ ЗАЛИВУ БЕДАН БРИТАНСКИ АВИОН КОЈИ ЈЕ НОСИО БРОЈ U-461

КОПИЈА АПОСТОЛСКЕ КУЛЕ

ВИСОКА 60 МЕТРА, ПОДИГНУТА 1891. ГОДИНЕ У ПЕТРОГРАДУ У РУСИЈИ, БИЛА ЈЕ САГРАЂЕНА ИСКЛУЧИВО ОД БЛОКОВА ЛЕДА. ЊЕНИМ СТЕПЕНИЦАМА МОГЛО ЈЕ ИСТОВРЕМЕНО ДА ОД ПЕЊЕ 20 ОСОБА

© King Features Syndicate, Inc., 1963. World rights reserved.

ГОЛИМ РУКАМА НА ДИВЉЕ ВЕПРОВЕ

КНЕЗ ГВИДОБАЛД ТУН (1616-1668) ВЛАДАР САЛЦБУРГА БИО ЈЕ ТОЛИКО СНАЖАН ДА ЈЕ МОГАО ДА ЗАДРЖИ ДИВЉЕГ ВЕПРА КОЈИ НАПАДА УГРАБИВШИ ГА ЗА ЗУБЕ И ЧЕКИЊЕ

ПРСТЕН

КОЈИ ЈЕ ИЗГУБИО ПОЛИЦИЈАЦ ФРИМОГ 1950. ГОДИНЕ НАШАО ЈЕ САМ ФРИМОГ У СВОМ ВРТУ 1963. ГОДИНЕ НА МЕСТУ КОЈЕ ЈЕ 13 ГОДИНА СВАКОГ ПРОЛЕГА ПРЕКОПАВАО! (ДЕЛФОС, САД)

НОВАЦ - КАЛЕНДАР

ЗЛАТАН НОВЧИЊ ОД 20 ПЕЗОСА КОЈИ ЈЕ КОВАЛА МЕКСИЧКА ВЛАДА ПРЕДСТАВЉА ЈЕ СТАРИ АЦТЕЧКИ КАЛЕНДАР (1916-1921)

Привилегија мушкараца

ПОЗОРИШТЕ ПРЕ 300 ГОДИНА

У старој Грчкој сматрало се да је жени место у кући а не у јавности. Стога се у античком театру није знало за жене на позорници. Чак су и у религиозним играма потпуно искључиване. Жена не би ни била у стању да издржи физичке напоре које су глумци онда подносили: велике безобличне маске, огромне душеке и тешке хаљине са скутовима који су се вукли по земљи. Поред тога њихове улоге, тешке и дуге, представљале су велики замор. Зато су у грчком позоришту ликове Антигоне, Ифи геније, Клитемнестре и многе друге играли искључиво преобучени мушкарци.

Пошто се театар у старом Риму мање или више ослањао на грчке узоре, ни строго морално римско царство није знало за глумице. То се променило касније пропашћу царства. Али када је у западним земљама уместо световног театра почела да се изводи духовна игра, опет је жена потиснута са позорнице а мушкарци су ступили на њено место.

У средњовековним покладним шалама Ханса Сакса и Јакоба Ајрера жене су смеле да присуствују у најбољем случају само као гледаоци.

На оперској позорници, чија је колевка Италија, муш-

карци су певали женске партије! Први знаци поновног ступања жене на „даске које значе свет“ јавили су се у романским земљама. Само, извесне женске улоге — комичне старице и служавке — још дуго су играли мушкарци. Победоносни поход жене — глумице стигао је из Париза чак до Енглеске која се дуго опирала присуству жена на позорници.

На данашњим позорницама се мушкарци у женским хаљинама појављују само још у лакрдијама као што је „Карлова тетка“, Модеран пи сац комедије би се прилично уплашио такве комике. Али филм не. Још неми филм је волео да се служи „заменом хаљина“. Американци су приказали Кери Гранта као „Мушку ратну невесту“ а Реда Скелтона као балерину („Венера на купању“); шведски комичар Нилс Попе се преобукао у милосрдну сестру а немачка филмска комедија не може ни да се замисли без мушкараца преобучених у жене.

У ЛОНДОНУ ЈЕ 1829. ГОДИНЕ ЈЕДНА ФРАНЦУСКА ТРУПА БИЛА ЗАСУТА ТРУЛИМ ЈАВУКАМА СТОГА ШТО ЈЕ ГОСТОВАЛА СА — ГЛУМИЦАМА. ТАДА ЈЕ У ЕНГЛЕСКОЈ ВЛАДАО СТРОГ ОБИЧАЈ ДА ЖЕНСКЕ УЛОГЕ ИГРАЈУ ИСКЉУЧИВО МУШКАРЦИ, И САМ ШЕКСПИР НИЈЕ НИКАДА НА ПОЗОРИЦИ ВИДЕО ЖЕНСКУ ЈУЛИЈУ ИЛИ ДЕЗДЕМОНУ. ЕНГЛЕСКИ ПУРИТАНЦИ СУ СМАТРАЛИ ИСТУПАЊЕ ЖЕНА НА ПОЗОРИЦИ „ВРХУНЦЕМ ВЕСТИДНОСТИ“. СЛИКА ПРИКАЗУЈЕ ЧУВЕНОГ ЕНГЛЕСКОГ ГЛУМЦА ДЕЛВИДА ГЕРИКА (1716-1776) У ЈЕДНОЈ КОМЕДИЈИ, ПРЕОДЕВЕНОГ У ЖЕНУ.

У БЕРЛИНУ ЈЕ 1890. ИЗАЗВАО ВУРУ СМЕХА БАСИСТА ЕМИЛ ШТАМЕР У ОПЕРИ „ВЕСЕЛЕ ЖЕНЕ ВИНДЗОРСКЕ“, ОД НЕМАЧКОГ КОМПОЗИТОРА ОТА НИКОЛАЈА

НЕМИ ФИЛМ ЈЕ У МНОГИМ ГРОТЕСКАМА И КОМЕДИЈАМА ПРИКАЗИВАО МУШКАРЦЕ У КОМИЧНИМ ЖЕНСКИМ УЛОГАМА. ЧАК И ЧУВЕНИ ГЛУМЦИ КАО АЛБЕРТ БАСЕРМАН (НА СЛИЦИ) ЗАВАВЉАЛИ СУ ГЛЕДАОЦЕ УЛОГАМА ЖЕНА.

КО ВИ У ОВОЈ МЛАДОЈ ДЕВОЈЦИ СА СУНЦОВРАНОМ ПОЗНАО СЛАВНОГ ТЕНОРА БЕЊАМИНА БИЉИЈА? НА ПОЧЕТКУ СВОЈЕ КАРИЈЕРЕ, ИАКО СУ ЖЕНЕ У ТО ВРЕМЕ ВЕЋ ОСВОЈИЛЕ ИТАЛИЈАНСКЕ ОПЕРСКЕ ПОЗОРИШТЕ, ПЕВАО ЈЕ ОН У ЈЕДНОЈ ДАНАС ЗАВОРАВЉЕНОЈ ОПЕРИ — ПАРТИЈУ МЛАДЕ ДЕВОЈКЕ. ДАНАС СУ ЖЕНЕ ОСВОЈИЛЕ УЛОГЕ У ОПЕРАМА У КОЈИМА СУ НЕКАДА МУШКАРЦИ БЛИСТАЛИ КАО „ПРИМАДОНЕ“. КРИСТОФ ВИЛИВАЛД ГЛУК, НЕМАЧКИ КОМПОЗИТОР, У СВОЈОЈ ЧУВЕНОЈ ОПЕРИ „ОРФЕЈ И ЕУРИДИКА“ НАПИСАО ЈЕ ПАРТИЈУ ОРФЕЈА ЗА ТЕНОР АЛИ ЈЕ ДАНАС ПЕВАЈУ ГОТОВО ИСКЉУЧИВО АЛТОВИ.

● На једном острву у Малајском архипелагу неког младог рибара појуро је тигар. Када се, бежећи, младић саплео и пао, животиња га је ољушшила, затрпала песком и удавила се. Према тврђењу домородаца који су откопали пострадаога, он за своје срећно спасење треба да захвали рибљем у-

љу којим му је било намазано тело.

● На обалама Бенгалског залива у Индији живи племе Бондос. Наступање пролећа прославља се у овом племену веома свечано. Празнику се нарочито радују девојке које за ту прилику једна другој пажљиво — избрију главу: то је по племенској традицији најмодернија фризура. Насупрот њима, мушкарци из племена Бондос носе локне дугачке до рамена.

У овом племену нису само фризури „наопаке“. Же не из племена Бондос обављају све најтеже послове, а мушкарци се углавном занимају ритуалним обредима.

● Полиција америчког града Њу Џерсија пронашла је ефикасан метод против немарних и нетачних читалаца градске библиотеке. Њих буде усред ноћи и спроводе у најближи полицијски квартал где их

МАЛЕ ЗАНИМАЉИВОСТИ

до јутра држе затворене у хелијама. Према закону ове америчке савезне државе, читаоци који не враћају књиге на време сматрају се — лововима.

● Антон Семјуел из Њу Јорка има виста необично занимање: музе мишице. Млеко ових глодара потребно је научним лабораторијама које проучавају методе лечења рака. За једно мужење потребно је око 20 минута. У својој петнаестогодишњој пракси Семјуел је помузао око 20.000 мишица.

● Стив Брус, петогодишњи син једног аустралијског фармера, чуо је једном како његов отац јадикује: стари аутомобил је потпуно пропао, а за нови се нема новца. Кришом од родитеља, малишан је купио срећку неке наградне лутрије која је као први згоднак давала аутомобил. После извлачења у кућу зачуђеног Бруса стигли су представници компаније која је ор-

ганизовала лутрију праће ни фото-репортерима. Мали Стив добио је на лутрији аутомобил. Али, његовом оцу одмах су саопштили да се по правилима аустралијске лутрије згодици издају само пунолетним особама. Родитељи су тада замолили дирекцију да прода аутомобил и да новац уложи у банку на име њиховог сина. Али, ни то није било могуће јер се по правилима згодици не могу исплаћивати у новцу. Несрећни аутомобил остављен је „на дугогодишње чување“ и мали Стив ће га добити 1980. године када буде имао 21 годину и када према аустралијском закону, постане пунолетан. А за то време аутомобил ће се, несумњиво, претворити у — музејски експонат.

● У Јужној Аустралији могу се видети овце које су „продуктивно свестраније“ од осталих оваца у свету: на њиховим леђима ра-

сте и пшеница. Како је пшеница тамо доспела? Веома једноставно. Када овце пасу на пожњевеним њивама, зрнелу испало из класја завуче им се у руно. Температура тела, прашина, атмосферски талог — све то заједно ствара повољне услове да зрно исклија и да изданици пшенице израсту 10 до 12 сантиметара.

ШАЛЕ ГЕОГРАФИЈЕ

Прелиставајући „Атлас света“ и регистар имена у њему, један новинар је открио имена која би се најприкладније могла назвати „шалана географије“. На свету постоји:

МАМА — насеље у иркутској области,

ТАТА — град у Мађарској,

БРАТ — насеље у Јакутији,

КУМ — насеље у енглеској грофовији Херфордширу,

КУМА — речница у Карелији,

СЕСТРА — река у близини Ленинграда,

ДЕДА — насеље у румунском делу Карпата,

БРАЋА — град у америчкој савезној држави Орегону,

СЕСТРЕ — два острва северно од Тасманије,

СЕСТРИГРАД — град у америчкој савезној држави Западној Вирџинији,

БАБА — рт у Црном мору и Јеђејском мору, планински врх код нас и у Бугарској, го ра код нас и у Турској.

Међу именима има и таквих која као да су побегла из неког куварског или посласти чарског приручника:

ШЕЋЕР — насеље у долини Ганга,

МЕЛАСА — градић у америчкој савезној држави Индијани.

КАКАО — речница на Панамској превлаци,

СУШЕНЕ КАЈСИЈЕ — речница у Башкирији.

Постоје и мале имењацине великих река:

ВОЛГА — речница у америчкој држави Ајови,

ДОН — река у Француској, Шкотској, Енглеској и Канади.

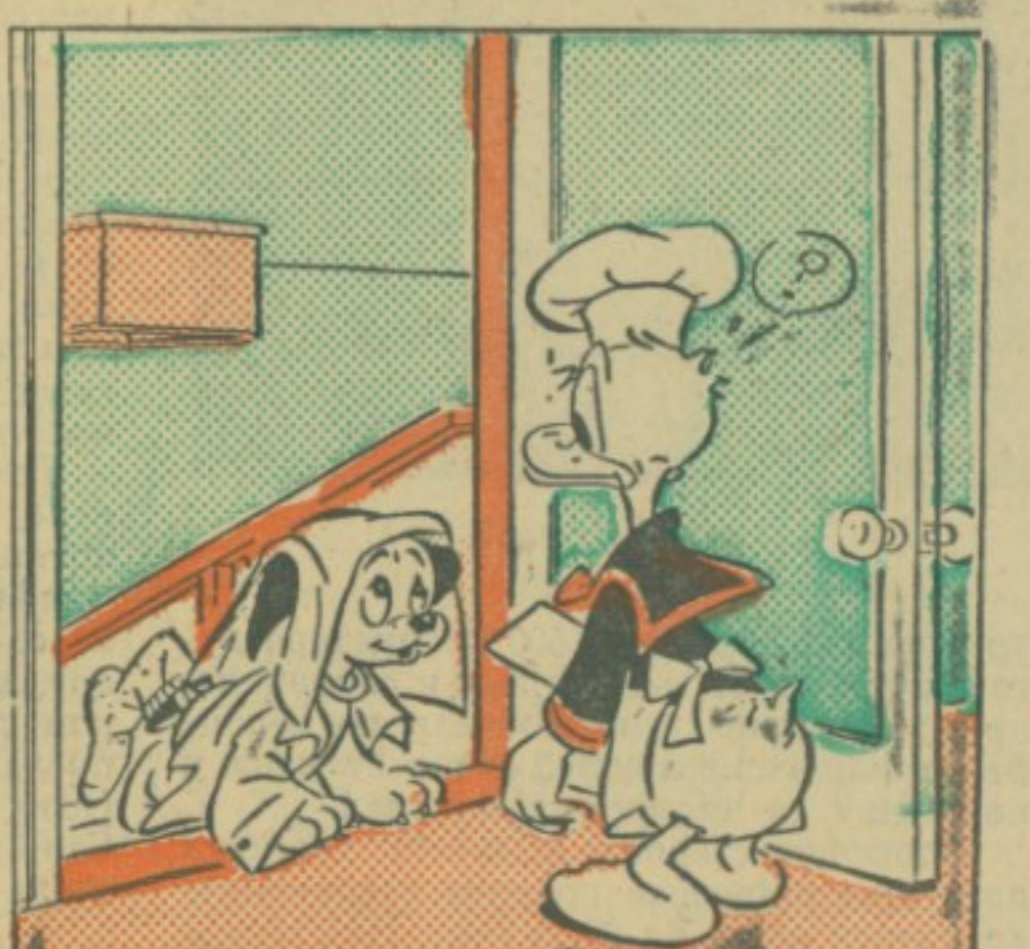
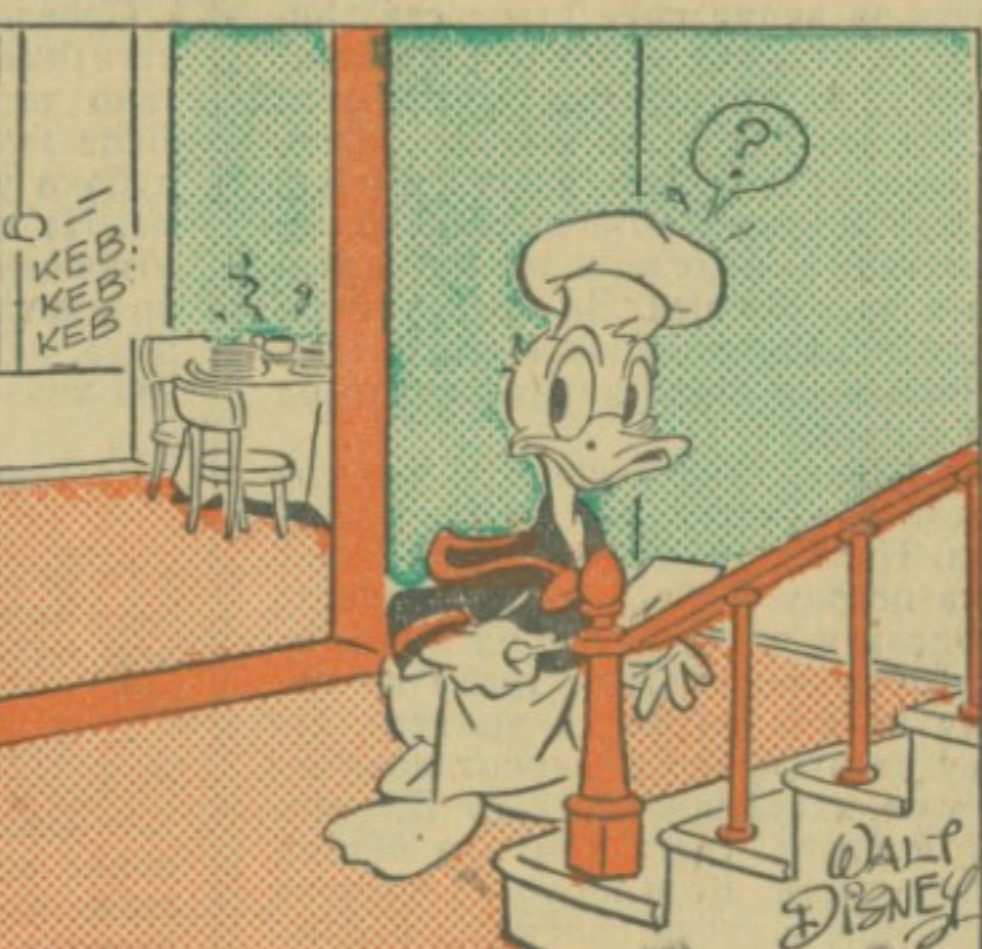
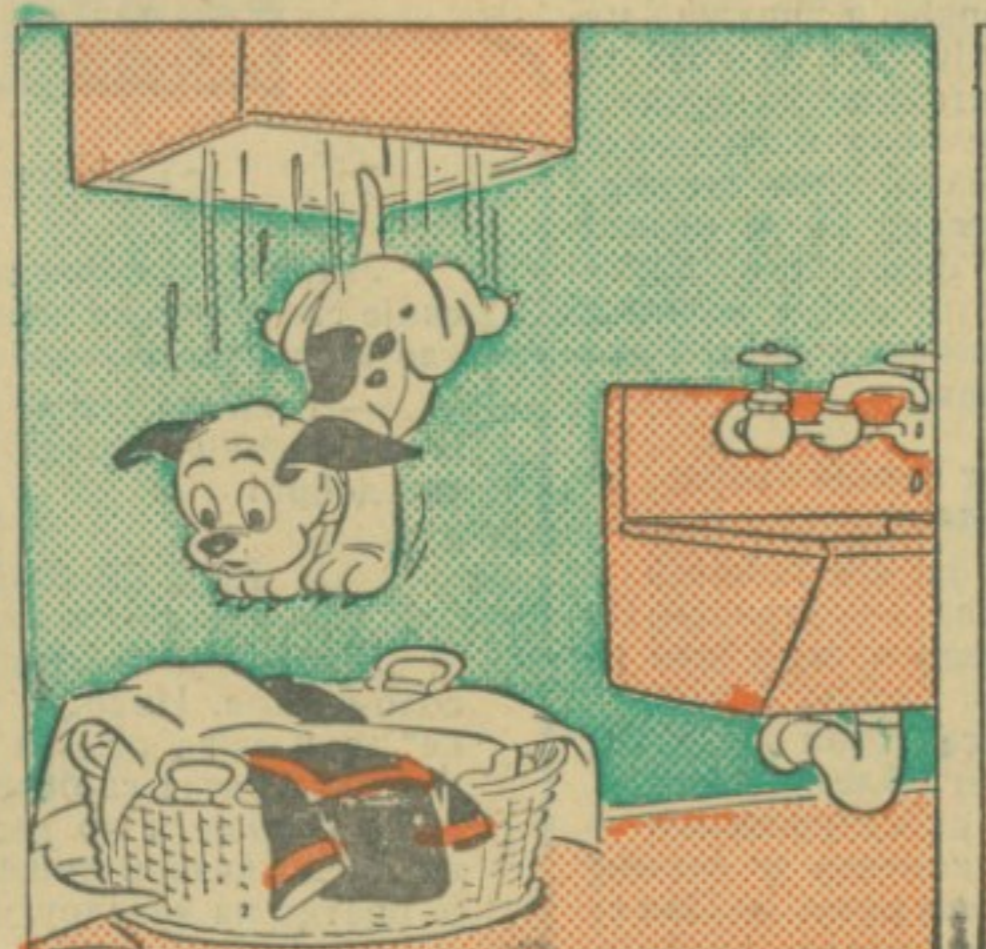
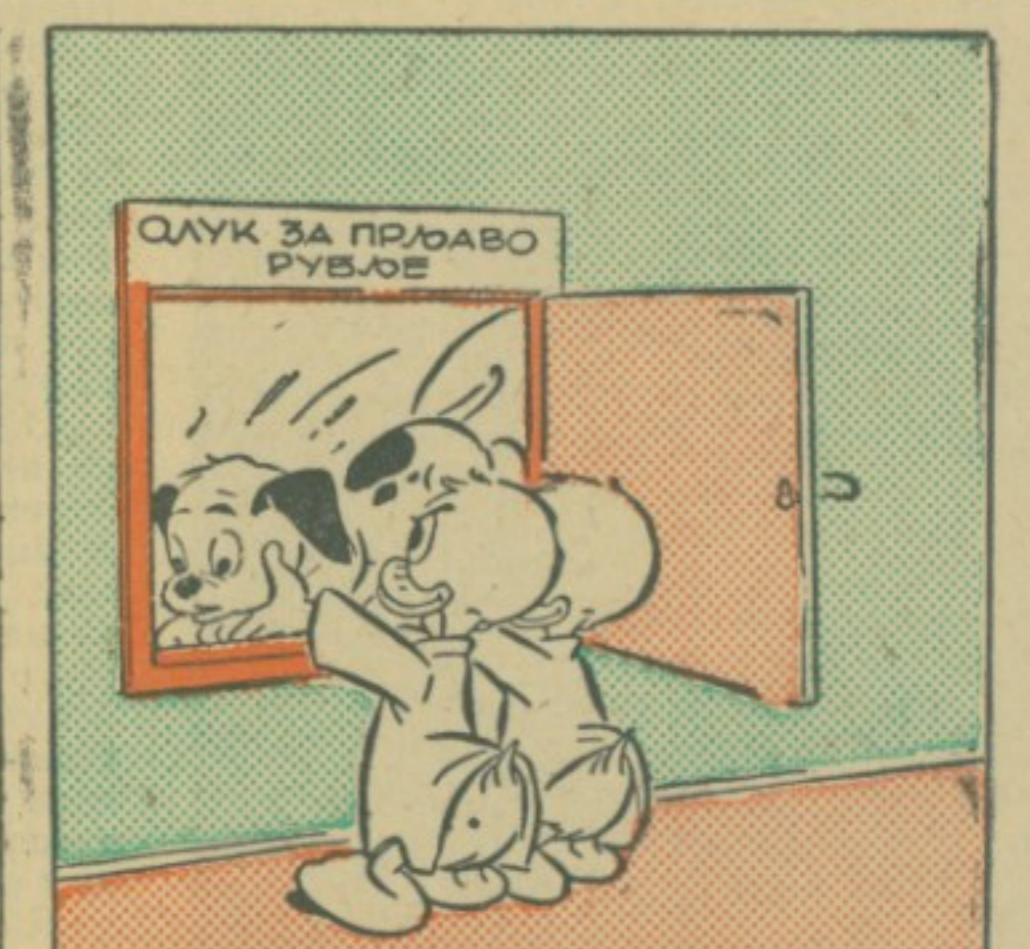
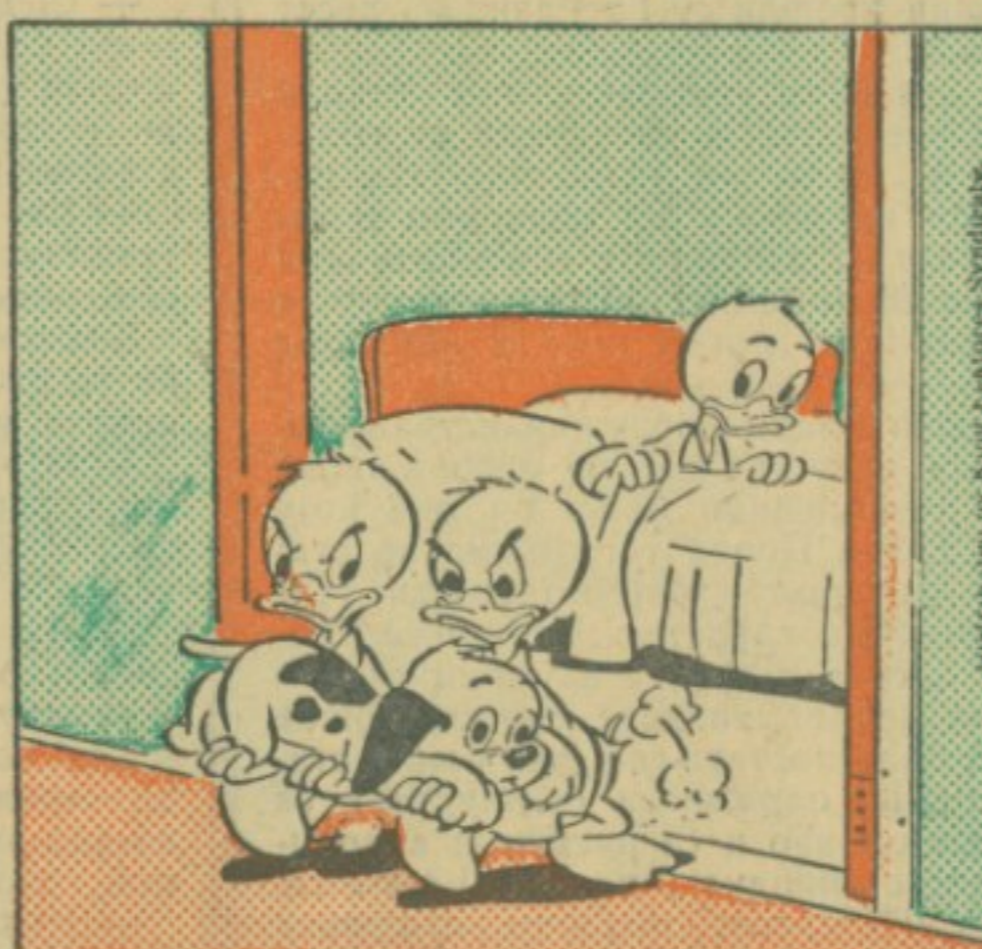
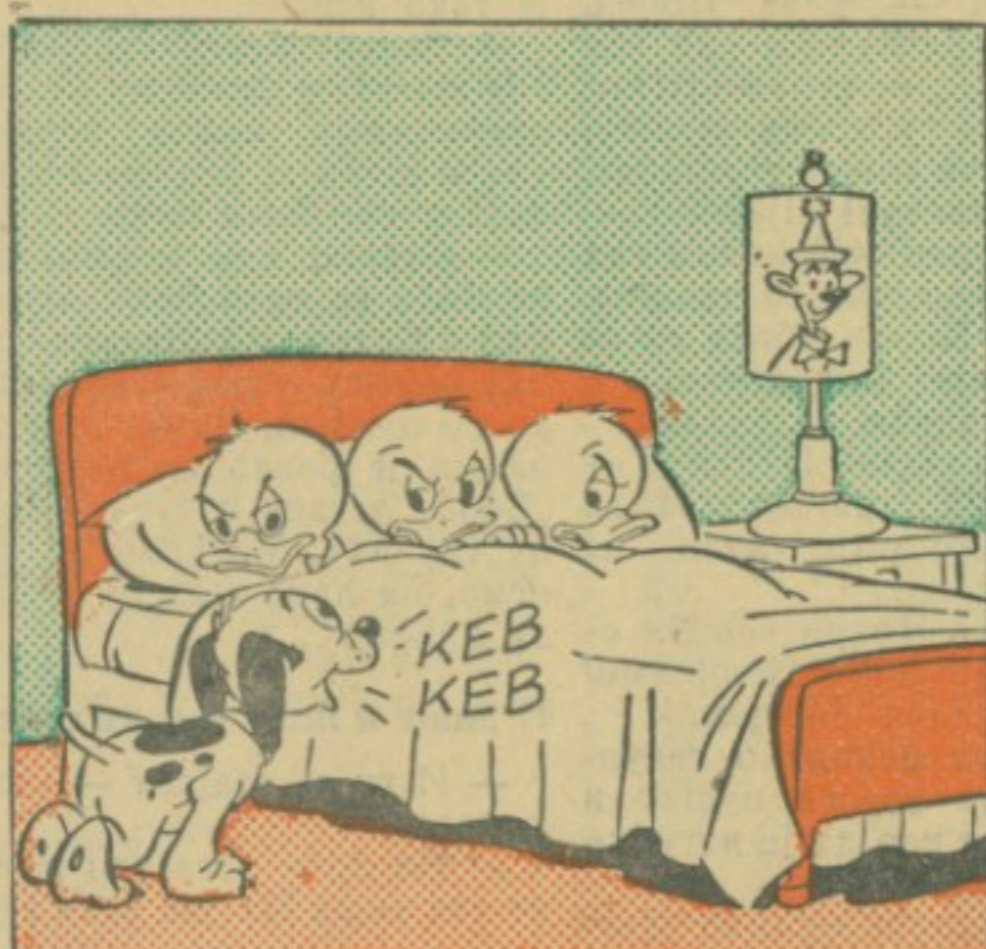
ОКА — река у Псковској области и у Башкирији.

НАВИЈАЧИ НА БОМБИ

Многобројни навијачи пољског фудбалског клуба „Горник Забже“ током многих година на свакој утакмици излагали су се, и не знајући, смртној опасности. Одступа-

јући, хитлеровци су под трибину градског стадиона ставили тешку бомбу и мало је камуфлирали. Бомба је тек недавно откривена за време једног ремонта и одмах је уклоњена.

КУЋЕ ОД СОЛИ

Куће од шећера с кровом од чоколаде срећу се само у бајкама и, понекад, у изложима пластичарница. А од соли? На први поглед со као грађевински материјал не чини се ништа погоднија од шећера. Па ипак, у граду Тегазију, у Сахари, могу се видети куће чији су сви зидови од блокова камене соли. Тегази је једно од најсувљих места на земљи и због тога не прети опасност да би се куће могле растопити од кише.

СИГУРНИЈЕ...

Стенотиписткиње које се вежбају за такмичење у брзом писању на машини моћи ће одсад са више сигурности да контролишу колико су напредовале. У првом реду њима је замењен аутоматски бројач удараца који је измислио један Американац.

ОГРОМАН ФЕРИБОТ

У Данској је завршен највећи ферибот на свету „Арве-принс-Кнуд“, снабдевен трећом покретном палубом, која помаже да се укрца 400 кола, што одговара једном низу од 3 км. На овом броду има још места за 1.500 путника.

КАО НА МРТВОЈ СТРАЖИ

Комесар Осмог механизованог корпуса Црвене армије пуковник Попељ, после страшних судара с немачким тенковским дивизијама код Дубног, јуна 1941. године, добио је наређење да прими команду над једном механизованом дивизијом корпуса, док је командант генерал Рјабинев отишао другим правцем са остатком корпуса. Одвојен од својих, комесар Попељ је остао у непријатељској позадини из које се месецима пробијао ка истоку да би се спојио с јединицама Црвене армије. Борци су се окретали да виде своје тенкове како горе у пламену а многи су и плакали за својим челичним друговима, али су морали да се пробијају из непријатељског обруча као обична пешадија.

Од првог дана рата

Од првог дана напада Немачке на Совјетски Савез они су се провлачили кроз непрекидне колоне немачких тенковских јединица, а још ни у септембру нису успели да се прикључе јединицама Црвене армије. На читавом оловом одисејском путу нигде ни су срећи ниједног свог борца. Желели су да виде своје људе, своје другове, тенкове... да чују било какав глас о својима.

Нису имали никаквих средстава за везу. Храбри комесар Попељ месецима је водио неколико стотина људи кроз непријатељску позадину у којој су гледали само кукасте крстове, тамнозелене унифор-

ме са мртвачким главама и СС шлемовима.

Носталгија за корпусом постала је толико снажна код бораца и официра да су падали у очајање, а потиштеност их је ломила и бацала у апатију према свим недаћама које су преживљавали. Комесар Попељ их је стално држао у нади да ће се сresti са својима и тако су сви из дана у дан живели у ишчекивању.

Последња извидница

Једна извидничка патрола, после ко зна већ колико ранијих, пошла је сада у правцу села Словуте. Нико се није надао ничему новом, само је Попељ, као и увек, будно очекивао рапорт извиђача.

— Друже комесаре... неколико километара одавде на ишли смо на совјетске тенкове — рекао је радосно и без даха један од извиђача кад је стигао. — У шуми... на омањој чистини, налази се двадесетак тенкова...

Комесар је желео да га слуша до краја, иако је и он постајао све узнемиренји и једва чекао крај рапорта.

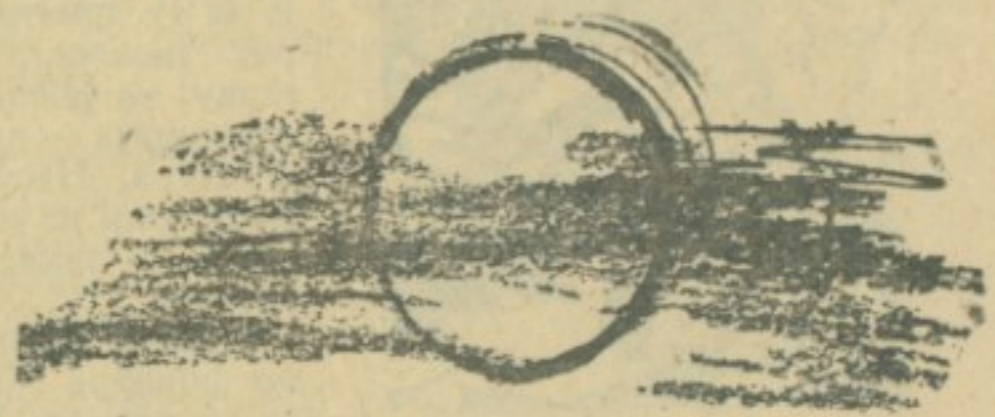
— ...Поред њих стражари црвеноармејци. Унаоколо нигде живе душе. Покушали смо да приђемо ближе, али стражар не пушта.

Не прилази! Пуцају!

Док је комесар слушао рапорт, сви борци су се сјатили око њега обрадовани до изbezумљености.

Комесар са још двојицом официра крену одмах тамо с

Подвиг совјетског војника који је у непријатељској позадини чувао тенкове Црвене армије

»Највећа авантура« нашег времена

Када је амерички поларни истраживач Роберт Пири 6. априла 1909. године као први човек стигао на Северни пол, имао је већ 53 године од којих је 20 утрошио на припремање ове експедиције. Када је Норвежанин Фритјоф Нансен у периоду од 1893 — 96. предузео своје чувено путовање бродом „Фрам“ и у марту 1895. узалуд покушавао да растојање од брода до пола преваљ сањкама, имао је 37 година. Чланови норвешке поларне експедиције који су из Осла преко Туле (Гренланд) недавно стигли на острво Вард-Хант (Северна Канада) у намери да одатле у

БЈЕРН СТАЈЛ

току марта крену на 2.500 километара дугачак пут да би, на скијама и саоницама, преко Северног пола доспели до Шпицберга или Нове земље, права су леца у поређењу са пионирима Арктика.

Просечна старост једанаест учесника последње норвешке поларне експедиције не износи више од 23 године. Најстарији међу њима је тридесет једногодишњи телеграфиста Силвер Флетум из Трондхај-

ма, а најмлађи је деветнаестогодишњи Пер Јонсон из Осла. Организатор и вођ експедиције је двадесет петогодишњи студент Бјери Стајб чији пет година млађи брат Терје такође полази на велики пут.

Од читаве групе једини Бјери Стајб има неко „поларно“ искуство: он је 1962. године постао познат и ван граница Норвешке када је заједно са Бјерном Рисеом, идући трагом Фритјофа Нансена, прешао ледом покривени Гренланд од источне до западне обале. Нансену су 1888. за овај подвиг била потребна 42 дана; млади Норвежани прешли су Гренланд за десет дана мање.

Под његовим руководством остали чланови експедиције тренирали су годишну дана да би могли да поднесу све напоре који их чекају на поларном леду. Они морају да рачунају с температурама од минус 20 до минус 40 степени, јер је пут преко пола могућ само у ово доба године.

Одважни млади норвешки истраживачи немају искуства али је зато њихова опрема неупоредиво боља од оне коју је имао Пири. Поред тога њима ће стајати на располагању најмодернија техничка помоћна средства. На најсевернијем рту острва Елмер, у алуминијумским баракама једне канадске метеоролошке станице, биће постављена јака радио-станица која ће одржавати сталну везу са експедицијом као и са руским и америчким радио-станицама у поларној области.

Ејнар Петерсен, поларни стручњак скандинавског ваздухопловства узео је на себе да за време прве етапе савлађивања ледене пустиње авионом „обилази“ експедицију и из ваздуха је снабдева храном. На тај начин би чланови експедиције што је могућно више смањили тежину свог пртљага који делимично носе у ранчевима, а делимично на саоницама које ће вући пси. За прелаз воденим путем између појединих санти леда, експедиција носи више малих чамаца од пластичне масе.

Према плану, свих једанаест чланова неће превалити читав пут преко Северног пола. Приликом одласка из главног штаба на острву Вард-Хант експедиција ће се поделити у три групе од којих ће две, као помоћне, пратити трећу на првом делу пута а затим се вратити. На последњу етапу преко Северног пола до Нове земље или Шпицберга са Бјерном Стајбом кренуће свега три или четири члана експедиције. Који ће то од чланова бити, одлучиће њихова сопствена издржљивост и снажљивост на првој етапи пута.

патролом. Провлачили су се лагано кроз густу шуму одакле ускоро спазише проплакан. Поглед им је само кружно унаоколо да ухвати се пре црвеноармејца и тенкове...

Одједном, на проплакњу спазише двадесетак тенкова абијених један уз други. Хтели су да потрче али само што изађоше из жбуња разлеже се промукао узвик:

— Стој! Ко иде?

— Своји! — рече Попељ једва се савлађујући да не потрчи у сусрет стражару који је држао уперену пушку, а затим рече имена и чинове.

— Не прилази! Пуцају! — узвикну борац узбуђеним гласом, припремајући се да пуца.

Комесар Попељ збаци са себе умашњени комбинезон и показа звездице на рукаву.

— Не прилази! Пуцају! — понављао је стражар као да ништа друго није знао да каже.

— Да смо Немци већ би одавно добио своје. Наши смо! — викну један официр.

Тек после неколико секунди стражар спусти пушку и лагано рече као да је изгубио моћ говора:

— Нека приђе онај са звездицом!

Попељ приђе и пружи му легитимацију коју он поче лагано да чита мичући уснама. Лице му је било мршава са дубоко упалим, уморним очима. На опасачу му је висила откопчана фишеклија. Блуза потамнела од зноја, а поред њега, на земљи, шињел и пра зна конзерва.

Таквог хероја треба одликовати

— Значи ви сте комесар... — Комесар — одговори Попељ узбуђено и само што не скочи да га загрли.

— А ја се зovem Иван Семенович, од Вологде сам.

— Онда да се упознамо — приђе му комесар и снажно стеже његову руку. — Ово су другови из одреда, пробијамо се на исток, ка својима.

Сви су му пришли и срдачно се руковали. Семенович је

хтео нешто да каже али није могао јер би му грунуле сузе. Седајући на траву он као да се сруши с ногу које више није осећао као своје већ се на њих само ослањао.

— Имате ли штогод за јело? Заборавио сам када сам видео хлеб. Конзерву сам појео пре недељу дана.

Неко му пружи комад хлеба а Семенович га помириша и стави у уста.

— Ето, ја нисам крив што је тако испало.

— Таквог хероја треба одликовати! — рече му Попељ, прекинувши његов покушај да се правда, јер он никако није могао бити крив.

— Стално сам мислио шта ће бити са тенковима ако умрем од глади. Одавно сам већ сам самцит поред њих. Остали су отишли. Четни стареши на ми је рекао на расстанку:

„Вања, остани и чувај борбену технику. Ми ћемо да кренемо, па ћемо можда и наше да нађемо...“

И дану и ноћу сам на стражи

— И ти си стајао? — упита комесар.

— Не могу оставити тенкове тек тако. Не сме се! Стајао

сам и дан и ноћ, чувао их. На рочишту је пред зору страшно. Наслонио се на тенк, осећао да је ту, топло ми је на његовом хладном челу, а ноге не знам да су моје.

Данима није говорио. Све што је изустрио отако је остао сам, било је: „Не прилази! Пуцају!“ Ноћу се шуњају дивље животиње, птице криче. Језа га је хватала. Али је сам самцит, незапажен од непријатељских јединица које овуда крстаре, чувао тенкове који су сваког часа могли да затребају.

Ниједног тренутка није помислио да их напусти, него се бринуо шта ће бити с њима ако он умре.

Борци купушише митраље са тенкова и онеспособише их, а кад пођоше, Семенович упита:

— А куда ћу ја сада?

— Па у наш одред — рече му комесар и загрли га.

Док је он спавао у одреду, официри су причали борцима о његовом подвигу. Комесар Попељ, данас генерал-потпуковник механизованих јединица Црвене армије, живео се сећа овог изванредног примера.

АНЕГДОТЕ

СА ВИШЕ ОДУШЕВЉЕЊА

Једног дана Рихард Штраус је, приликом пробе своје симфонијске поеме „Дон Жуан“, пун полета рекао музичарима у оркестру:

— Господо, данас желим да и они који су ожењени свирају као да су тек верени, онда ће бити све добро!

КАД СЕ ПОСТАНЕ ЗАБОРАВАН

Шуберт је стално поправљао своје композиције соло-песама. Имао је четири верзије само „Пастрмке“, а његова лакоћа компоновања као да је прогресивно расла са бољешћу која га је наједала. Умео је да напише и по десет песмица за један дан и да их се до вечери више свих и не сећа. Једном, док је пратио на клавиру једног певача он упита:

— Није ружна ова песмица! Чија беше? Наравно, била је његова.

ПЛАНТАЖА-РУДНИК

Долина духова ве-
ома је плодна али
све што у њој из-
никне отровно је и
за људе и за живо-
тиње. Трава из чи-
јег се пепела доби-
ја селен

У ДОЛИНИ ДУХОВА

ми сумпора. Међутим други је случај са људима и животињама. Кад се код њих атоми сумпора замене селеном, долази до нарушавања нормалних процеса у организму. Занимљиво је да се елемент добијен „погрешком“ и елемент који је требало да буде узет, увек налазе у једној истој групи Менделеевеве таблице. Није тешко погодити зашто је тако: ти елементи имају једнако устројство спољашњих електронских опни, а према томе и слична хемијска својства. Због тога их биљке и „побркају“ па из земље извлаче уместо сумпора селен, уместо калцијума — стронцијум, а уместо магнезијума — берилијум.

Ова појава привукла је пажњу не само ботаничара и биохемичара. Наиме, испоставило се да је у ткиву биљака

количина неких елемената знатно већа него у земљи. А то је навело на мисао да би се биљке можда могле искористити за „извлачење“ из земље оних хемијских елемената којих у њој има у незначитним количинама.

Научници су почели да врше опите. Њихову пажњу нарочито је привлачио селен. Утврђено је да ако у земљи овог елемента има 0,001 одсто онда у пепелу биљака количина овог елемента достиже готово пет процената. Добијање селена овим путем обављало је да не бити рентабилно.

Селен је прилично скуп а потребан је у многим техничким гранама. Али, вратимо се у Долину духова. Када је научницима постало јасно шта је узрочник тајанствене болести, америчко министарство пољопривреде откупило је од фармера њихова имања богата селеном и истовремено забранило насељавање у Долину духова.

После другог светског рата, када је цена селена скочила на сто долара (75.000 динара) по килограму, у Долини духова поново су се појавили људи. Земља је опет поорана, али није засејана пшеницом, већ травом која из земље једно упија селен.

Тако је настала плантажа, вероватно једина у свету, која замењује рудник. Неколико пута годишње трава се коши, суши, а затим спаљује да би се из њеног пепела, хемијским путем, издвојио селен. Сваки хектар даје годишње око 25 килограма овог скупог хемијског елемента.

КОЛИКО СТАЈЕ ПОГРЕШКА

Колико стаје једна погрешка зависи, разуме се, првенствено од тога каква је. Протекле године амерички научници саставили су програм лета једне балистичке ракете. Пре него што су готов план записали на перфорирани траку, дали су једној дактилографкињи да га прекуца. Она је у тексту пропустила један знак — једну стрелицу. Та ње на погрешка стајала је америчку владу 18 милиона долара. Наиме, толико је стајала ракета коју су морали да униште у ваздуху чим је узлетела. Због погрешке у програму, електронски рачунар нетачно је израчунао курс и ракета је полетела у другом правцу, а не у оном који јој је био одређен.

Ћутим, после извесног времена међу колонистима је стала да се шири нека чудна и људима дотад непозната болест: губили су вид, опадала им је коса, многи су умирали од исцрпљености. Интервенције лекара остале су без резултата. Иста судбина задесила је домаћу стоку, псе, живину.

Тек почетком 20. века научници су открили узрок тајанственог обољења. Показало се да је кривац за све несреће — хемијски елемент селен.

Градећи своја ткива готово из свих елемената Периодног система, живи организми испољавају једно занимљиво својство. Мада у земљи обично има много алуминијума и силицијума, количина ових елемената у ткиву биљака (а и животиња које се овим биљкама хране) мала је. Зато жива ткива садрже низ других хемијских елемената у знатно већим количинама него што их има у земљи. Узимајући из средине која га окружује потребне хемијске елементе, живи организам показује се као велик пробирач.

Али, догађа се понекад да се и животиње и биљке преваре и да као „грађевински материјал“ уместо једних елемената узимају друге, то јест који обично не улазе у састав живог ткива или пак само у малим количинама. Код биљака овакве „гре-

шке“ немају никаквих непријатних последица. Тако, на пример, атом селена у аминокиселинама биљних беланчевина „излази на крај“ са улогом коју обично играју ато-

Долина духова — како су тај крај називали Индијанци, налази се на северозападу Сједињених Америчких Држава, на граници савезних држава Небраске и Вајоминга.

Према старој индијанској легенди, долину су зачарали зли дуси и тешко сваким оном ко, намисли да се у њу надели. Све што на овој земљи расте — отровно је. Људи и животиње брзо се разболевају од неизлечиве болести и умиру.

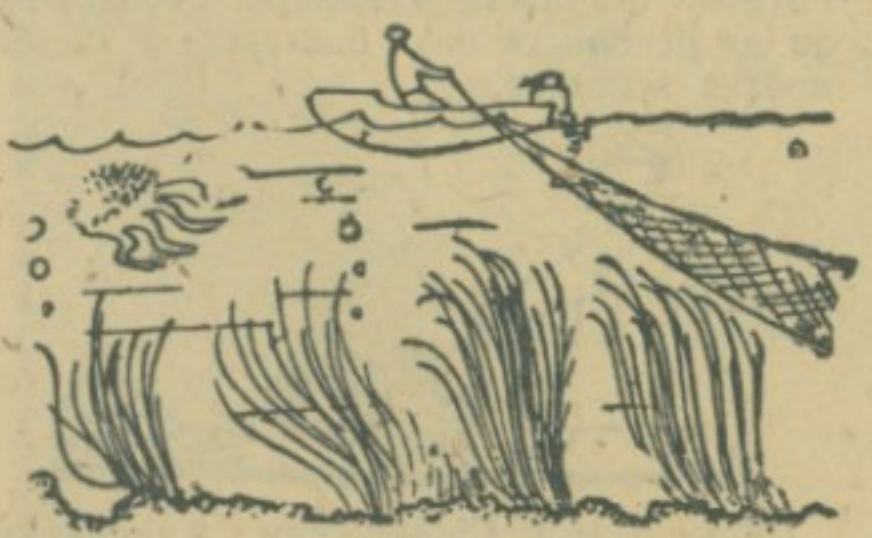
Први насељеници који су се настанили у Долини духова почели су да обрађују земљу и да сеју пшеницу, кукуруз и овас. И прва жетва над машина је сва очекивања. Ме-

Научници са Корнеловог универзитета у Америци разгласили су свету да су открили „досад непознат напитак који изврсно окрепљује — медовину“. Они, вероватно, не знају да су медовину умели да справљају још наши давни преци — стари Словени. Додуше, амерички научници су на извесан начин побољшали овај напиток, додавањем витамина повећали су његову храњиву вредност.

У Америци је мед релативно јефтин јер фармери просто моле пчеларе да на њихове фарме доводе на пашу пчеле и још им за то нуде и новац. Земљорадници, наиме, добро знају да опрашивање цветова зависи од инсеката, а нарочито од пчела.

На источној обали острва Тасманије створена је необична фарма: њене њиве се налазе на дну океана и на њој се гаје алге и друго морско биље.

Међу многобројним алгама одабране су за одгајивање оне најбогатије беланчеви-

нама које још уз то садрже неке друге, ретке и важне састојке.

Ово је, очигледно, прва права подводна фарма на свету.

Побродна земљорадња

ВОЛТ ДИЗНИ ДИВЉИ САМ

ТАЈНЕ ШИФРЕ

3 а време првог светског рата од 1914—1918. године чувена британска „соби 40“ стално је држала на опрези немачки главни штаб. У забаченом кутку Вајт хола у Лондону, у британском адмиралитету радила је група математичара. Шеф им је био адмирал Вилијамс Реџиналд Хол.

Посао који је он обављао и дан и ноћ био је толико исцрпљујући да је стално тражио појачања, па чак у службу примао и жене. У тој његовој „комори“ није било ни топова, ни митраљеза ни топчеда. Једино су писма, шифре, разни симболи, велике укоричене књиге, мастионице и боцице са хемијским растворицима, стајали на његовом столу. Тактика математичара је била „практична скриптанализа“, израз који се врло ретко употребљавао.

И Немци су имали одсељење слично „соби 40“, своју „соби Х“ у Берлину, у подруму зграда Ратне морнарице. Пуне четири године, ове две екипе водиле су борбу до истребљења, рат помоћу тајних шифри.

Ево једног примера британске „скриптанализе“ у пракси. Да би се спречили напади немачких подморница из непо средне близине, све британске луке биле су брижљиво минирале. Бродови за уклањање мина обавештавали су нарочитим шифрама савезничке бродове који су стизали тајним пролазима „кроз минска поља“ где у ствари није било мина. Једног дана адмирал Хол је обавештен да се неки немачки шпијун докопао британских шифри.

Било је јасно да ће немачке подморнице одмах искористити ово да минирају слободне пролазе. Савезнички

У РАТУ

Екипе британске „собе 40“ и немачке „собе Х“ пуне четири године водиле су борбу до истребљења — рат помоћу тајних шифри

бродови ће тако бити разнесени при сваком покушају да уђу или изиђу из луке. Међутим, адмиралово узбуђење трајало је само неколико тренутака. Чим је сазнао да је немачка подморница „УЦ-44“ минирала цео улаз у пристаниште Ватфорд, он је преко шифре коју су Немци знали послао савезничким бродовима лажно упозорење да је лука Ватфорд на неким местима ослобођена мина и означена слободне пролазе. Наравно, у међувремену британски адмиралитет је променио шифру за своје бродове. Немачка подморница „УЦ-44“ се одмах залетела у правцу једног слободног пролаза и била разнета солпственом мином.

Али није се на томе свршило. Адмирал је предузео нову операцију: спустио је енглеске гњурце у потонулу олупину „УЦ 44“, да би се докопали толико жељених тајних

шифри које су се налазиле у оловном омоту.

Још од 1863. године, када је потонула енглеска крстарица „Викторија“ и на површини мора нађен поморски индекс, употребљава се оловни омот за тајна документа. Сви кодекси се увијају у њега да би сигурно потонули заједно с бродом. Кад су Руси 26. августа 1914. године сигурно потопили немачку крстарицу „Магдебург“, један немачки официр је у последњим тренуцима морао кодекс да стави у оловни омот и баца га у море. Руси су пуцали на њега, убиле га и он је пао у воду. Руски морнари су били изненађени кад су извукли тело немачког официра и у руци му нашли кодекс у оловном омоту.

Лажни кодекси

Прво што се тражи на једној олупини то су штампани

документи. У октобру 1917. године погођени немачки цепен пао је у близини француског места Шомон, недалеко од главног америчког штаба. Пуковник Ричард Вилијамс из америчке обавештајне службе, одмах је због кодекса претражио читаву околину олупине. Плен је био врло богат: 22 вреће пуне разних докумената. Сви су остали збуњени. Један од официра реконструисао је према документима читаву обалу Северног мора, француску и енглеску обалу и видео да је то и карта свих немачких подморничких база!

Рат за кодексе: њихово дешифровање или куповање за злато постао је обичај. Адмирал Хол је доцније усавршио тактику: продавао је немачким шпијунима британске кодексе да би им тиме заварао траг. Немци су добоо плаћали таква „обавештења“.

Када су у току 1916. године савезничке трупе на западном фронту трепеле неуспех са неуспехом британска команда је од ђаволски довитљивог Хола затражила неку „психолошку“ помоћ. Хол је путем тајних шифри почео да кључа Немце лажним информацијама о скором британском искрцавању на белгијској обали. Немци су одмах пребацили неколико дивизија на обале Ламанша и Северног мора а притисак на западном фронту је знатно попустио. Холова варка је била успешна али се претворила у мач са две оштрице. Немци су на обалама Ламанша нагомилали толико трупа да је британска врховна команда почела да стрепи од немачког искрцавања на енглеску обалу. Док се Хол смејао покушавајући да разубери своје сународнике, Енглези су ујурбаном отврђивали своју обалу и на брзину мобилисали нова појачања.

Почетком 1917. године САД још нису биле ступиле у рат. Сем тога што су амерички брод Лузитанија потопиле немачке подморнице, један од главних разлога за улазак САД у рат било је дешифро-

Из анала I светског рата

вање у британској „соби 40“ једне поруке немачког министра спољних послова упућене каблограмом њиховом амбасадору у Мексико. У њој је јављено да ће Немци од фебруара 1917. године почети са тоталним подморничким ратом. У случају да САД напусте неутралност препоручивао се Мексико савез коме би се, како су се надали Немци, ускоро придружио и Јапан. У том случају Немци су обећавали Мексико територије које су им Американци раније отели: Нови Мексико, Тексас и Аризону.

* *

Што год се у главном штабу каже о политици, војсци или трговини записује се у кодекс и остаје као стални документ.

Сви владоци у прошлости имали су своје личне шифре. Шпанском краљу Филипу II служила је шифра од 500 симбола, што је француски математичар Франсоа Вијет могао лако да преведе за спога краља Анрија IV, тако да је Француска неколико година могла да чита све шпанске тајне извештаје. Кад је за то дознао Филип II, оптужио је Вијета за врачање, црну магију и дружење са сотоном.

Једно писмо које је променило режим

У свим временима, шефови држава, генерали и министри

тражили су начин за говор који се не може дешифровати и који би сачувао тајне њихове дипломатије и тактике и пуно безбедност.

Руски цар Александар II који је владао од 1855—81. изгубио је главу, поред осталог, и због једне шифре. Нихилисти су у неколико махова вршили неуспеле атентате на њега. Један необично довитљиви револуционар био је осумњичен да из затвора, преко тајне шифре, објављује терористички часопис. Полиција је у његову ћелију довела једног провокатора преко кога је он послао друговима изван затвора шифровану поруку. Наравно, она се одмах нашла на столу шефа полиције. Порука је дешифрована али се видело да су то само агитационе нихилистичке пароле. Шеф полиције је послао поруку ономе коме је била упућена надајући се да ће тако лакше открити тајну штампарију.

Убрзо после тога цар је убијен. Цео атентат припремио је баш нихилиста из затвора. У поруци коју је дешифровала царска полиција била је двострука шифра. Могао се текст узети као безначајан и његов је циљ био да завара полицију. Међутим крила се друга шифра о којој полицијци нису ни слутили.

ПАРТИЗАНСКИ ТОП »ВЕЛИ ЈОЖЕ«

После капитулације Италије, септембра 1943. године, XIII пролетерска бригада „Раде Кончар“ која се налазила на положајима Жумбрак подручја, поред постојећих артиљеријских оруђа — брдског топа званог „Марко“ и неколико противкодаца — стекла је и један тешки топ „мерзер“. Добила га је од другова из Словеније који су приликом капитулације Италије разоружали посаду у гарнизону у Новом Месту. „Мерзер“ је из Новог Места пребачен са шест пари добрих волова у Жумбрак односно на брдо изнад Красица.

Артиљеријска бригада, који су се дотле користили само малим и покретним топовима, нису нимало били збуњени. Убрзо су се снашли и мерзеру одредили посебну посаду, а топу дали име „Вели Јоже“ (по познатој причи хрватског књижевника и партизана Владимира Назора).

Тек што је „Вели Јоже“

био постављен на свој нови положај из његових четири полетеле су прве гранате на непријатељска упоришта у Карловцу и Јастребарском. Готово сваке ноћи, а понекад и дању, већ према расположењу артиљераца, „Вели Јоже“ је својим челичним гранатама уносио панични страх и смрт у редове непријатеља. И поред тога што је топ био удаљен од непријатеља готово девет километара његове гранате су тачно погађале циљеве. Захваљујући одличним артиљеријцима који су руководили нишанским справама, свака испаљена граната доносила је жељени ефекат. Колико су оне успешно дејствовале говори податак да је једним потготком разорен бункер и убијено шест усташа у Јастребарском, а ни непријатељ у Карловцу није боље пролазио.

Да би се некако ослободио тог зла непријатељ је предузимао све да би

открио и уништио „Велог Јоже“. Слао је своје извиђачке авионе и бомбардере, али је све било узалуд. „Вели Јоже“ је био добро сакривен, а његов двојник од дрвета на другом брду, постао је честа мета непријатељских авиона. Као за пакост „Вели Јоже“ се баш после сваког бомбардовања поново јављао и доказивао да је „жив“.

Крајем новембра 1943. године за време немачке офанзиве на Жумбрак и слободну територију Словеније — Белу крајину, „Вели Јоже“ се није могао повући заједно са својом бригадом. Због величине и непокретности морао је остати на свом месту. Другови су се тешка срца растали од њега, али другог излаза није могло бити јер је непријатељ својим жестоком налетима угрожавао положаје бригаде.

Није се смело оставити да „Вели Јоже“ падне читав у руке непријатељу па се морало учинити оно што је било најтеже: затварач и нишанске справа су закопани у земљу, а постоје и цев минирани. Када је непријатељ заузео положаје где се налазио „Вели Јоже“ од њега је нашао само гомилу неупотребљивог гвожђа и челика.

Бригада је етишла а „Вели Јоже“ је остао да лежи на жумбракском земљишту. Но, његови другови га нису заборавили. Када је дошло ослобођење целе наше домовине отишли су по свог доброг пријатеља и његове остатке пренели на ратничко гробље где је поносно заузео своје стално место међу осталим ратним трофејима — у Војном музеју на Калемегдану.

ЛАКИРАНО ПОВРЋЕ

Прошле зиме у многим трговинама у Лондону продавано је поврће превучено веома танким, потпуно прозирним слојем

нарочитог лака. Без мириса и укуса, лак је безбедан по човека и зато чак не мора ни да се уклони с поврћа.

Али, захваљујући том лаку, убрано поврће не губи влагу, не вене. Међутим, ваздух потребан за дисање поврћа лак слободно пропушта. У „кошуљи“ од лака поврће остаје свеже преко читаве зиме.

Мреже за косу — за мушкарце

Британски савет за безбедност на радном месту покушава да издејствује да у будуће обожаваоци „битлсија“, који и начином чешљања подражавају своје идоле, на свим иоле опасним радним местима носе — мрежу за косу. Да би упозорио на опасност оваквих фризура, савет је одштампао 50.000 плаката и истакао их по свим фабрикама. На плакатима је пред

стављен један седамнаестогодишњак коме је машина захватила дугачку косу „а да битиси“ и буквално га скалпирала. Поред тога, савет истиче да дугачка коса која слободно пада преко чела квари вид. „Жене носе мреже за косу. Не видимо зашто младићи са девојачким фризурама не би чинили исто“ — изјавио је председник савета.

Рат гусеницама

Многе врсте гусеница које се хране лишћем биљака имају заједничког смртног непријатеља: бактерије „бацилус тиригенсис“ које су за човека и животиње потпуно безбедне. Научници су одлучили да искористе ове бактерије у борби против гусеница.

Недавно је у Сједињеним Америчким Државама почела производња течног препарата који садржи споре ових бактерија. Како су показали експерименти, довољна су два до три литра ове бактеријске течности на хектар земљишта да би све гусенице на њему угинуле.

КАРИКАТУРА ОБЈАВЉЕНА У ЛИСТУ „ШАРИВАРИ“ ПОВОДОМ ИЗЛОЖБЕ ИМПРЕСИОНИСТА ИМАЛА ЈЕ ОВУ ЛЕГЕНДУ: „ЗАЈСТА ЗВЕРСКИ ТУРЦИ СУ КУПИЛИ НЕКОЛИКО ПЛАТНА НА ИЗЛОЖБИ ИМПРЕСИОНИСТА ДА ВИ СЕ ЊИМА ПОСЛУЖИЛИ КАО ЗАСТРАШУЈУЋИМ ОРУЖЈЕМ У РАТУ.“

СИСЛЕЈ ЈЕ ТЕК ГОДИНУ ДАНА ПОСЛЕ СВОЈЕ СМРТИ ПОСТАО СЛАВАН

МОНЕОВА СЛИКА ПО КОЈОЈ ЈЕ ИМПРЕСИОНИЗАМ ДОБИО ИМЕ

СТРАДАЊА ПРВИХ ИМПРЕСИОНИСТА

Најзначајнији модерни сликарски правац добио је име по једној слици Клода Монеа. Године борбе и беде. Подсмех и презир званичног друштва. Сlike на лутрији. Реноарова платна за један франак.

После француско-пруског рата 1870. године млади сликари Моне, Реноар, Дега, Сезан, Сислеј, Писаро, и Берта Моризо, окупљени око Едуара Манеа, одлучили су да се одвоје од хладног и безличног академизма који је тада владао у француском сликарству, чији су представници одбијали да приме њихова топла и ведра платна за велику изложбу Салона која се сваке године одржавала у Паризу.

Своју нову сликарску групу назвали су „Анонимно друштво сликара, скулптора и гравера“ и на бурном оснивачком састанку одржаном 1873. године одлучили да више не шаљу своје слике у Салон. Али и међу овим револуционарима ликовне уметности није владала једнодушност. Пре би се могло рећи да се нико ни са ким није слагао.

Помирљиви и склон компромисима Едгар Дега је предлагао да приме у своје редове и неке представнике Салона да не би изгледали сувише револуционарни. Камиј Писаро, задојен социјалистичким идејама, био је вођа супротног крила. Према статуту једне социјалистичке кооперативе пекарских радника он је изразио врло строг правилник новог друштва пун забрана и лишавања због чега је велики противник дисциплине Реноар гласно виком.

На Пола Сезана, најреволуционарнијег и најнеразумљивијег за то доба, Дега је гледао преким оком и био склон да гласа за његово искључење из новоосноване друштине како својим платнима не би узнемиравао добре грађане Треће републике. У његову одбрану је ватрено устао Писаро тако да је углавном захваљујући њему, Сезан остао у друштву првих импресиониста.

Заједничка изложба групе 30 сликара отворена је две недеље пре отварања Салона — 15. априла 1874. године у просторијама фотографа Надара на Булевару капуцина 35. Реноар је лично уредио изложбу и окачио све слике. Приликом састављања каталога Ренаров брат Едмонд је приметио да Монеове слике имају сувише неодређене називе. Тако је платно *Поглед на Авр* носило име „*Impression soleil levant*“. По тој слици један новинар је целу групу подругљиво назвао импресионистима. У току следећих деценија овај покрет је суверено владао Европом. Моне, као и сви његови једномисленици и следбеници, сликали су ван атељеа, у пуној светлости, *plein-air*-у, а на платно су стављали утисак, трен, импресију о ономе што су видели, зато су форме често неодређене, расплутне.

ЈЕДНО РЕНОАРОВО ДЕЛО

Изложба првих импресиониста била је отворена од 10 пре подне до 10 увече сваког дана. И ова као и следећа 1876. година, изазвале су у француској културној јавности велико узбуђење и бурну противречних оцена, већином негативних. Око 160 дела ових тридесет сликара једнодушно је осудио званични академизам а публика која се најчешће поводи за службеним критичарима придружила се овој оцени. Чак је и добри Жан Батист Коре назвао изложбу „брљањем“ а један карикатуриста у листу *Шаривари* нацртао је Турке како уместо оружјем застрашују противнике сликама импресиониста. „Те слике немају ни то ре ни доле, ни главе ни репа, ни напред ни назад“ — писао је критичар Лерој, а други: „Аутори слика тврде да се у њима налазе њихове импресије. Зајста су оне смешне“.

Малобројни су били они који су за прве импресионисте нашли коју лепу реч. Продају слике у таквим условима било је немогућно. Под вођством Реноара организовали су зато 1875. распродају у палати Друо: 20 платна Монеа, 20 Алфреда Сислеја, 20 Огиста Реноара и 13 Берте Моризо.

Распродаја је била бучна. Пријатељи и противници импресиониста су се надвикивали у свађи толико да је и полиција морала да интервенише. За 73 дела је добијено 11.500 франака, односно неколико десетина хиљада пута мање него што би та дела стајала данас.

Писароа, Сислеја и Монеа прогонила је беда. Моне је пишао Манеу да више ништа не може добити на кредит ни код месара ни код пекара. Реноар није имао пара за каријеру. Био је пресрећан када је за своје ремек-дело „*Ложа*“ добио 425 франака, иако му је купац пребацао да је злоупотребио његову бољећу вост према импресионистима и да га је уценио.

Дега је у то време преко трговца Дирана организовао нову изложбу импресиониста. Критичар Волф се на несрећне сликаре још жешће окрмио: „Доброћудан пролазник привучен шаренилом боја застаје запрепаштен. Пред његовим очима је група од 5—6 амбициозних умоболника од којих је једна жена“.

На шест великих изложби импресионисти су продавали своја платна за 100 па чак и за 50 франака. „То се више не може издржати, писао је Писаро. Сви моји напори доживљавају потпун крах“.

Ипак, импресионисти су и мали и понеког ретког мецену и љубитеља њихове палете. Један од таквих је био послистичар Мирер код кога су се сваке среде окупљали на вечери где их је он служио поред осталог и својим слаткишима. Притеран потпуном немаштином Реноар је прихватио његову понуду да му за сто франака прота некако слика од којих је он организовао лутрију. Лозови су пролазили по један франак. Нека служавка је добила тако најлепшу Реноарову слику. Разочарана, муцајући, обратила се Миреру молећи га да јој уместо слике да један велики колач.

Временом се ситуација побољшала. Међутим, путеви сликара су били врло различити. Моне и Реноар су први од свих доживели славу и успех. Моне је већ 1889. године продао једну слику за 9.000 франака и отада је цена његових платна непрестано расла.

Писаро дуго није био признат, све до 1890. када је имао већ шездесет година. Сислеј је умро 1899. године не дочекавши ни признање ни славу. Али убрзо после његове смрти његова платна су постала предмет највећег одушевљења љубитеља уметности који су их почели плаћати сувишим златом.

Од свих импресиониста најтежу судбину доживео је Сезан кога су целог живота прогонили поругама.

ПРЕ ПЕДЕСЕТ ГОДИНА

Француски часопис „Наука и живот“ у једном од својих недавних бројева доноси вести које су пре 50 година у неку руку представљале новости:

✱

Хвала на лангусту. На обалама Западне Африке откривен је 1864. године краљевски лангуст. Сматран је као мит све до 1905. године када су пронађена читава легла на обалама Мауританије. Улов је 1912. године достигао цифру од 200.000 лангуста. Домораци нису водели његово месо док су Европљани који су живели у Африци сматрали да је оно изванредно укусно. До недавне цена лангусту у Дакару није прелазила 1 франак по комаду док се данас један леп рак-лангуст плаћа између 2,5 и 3,5 франка.

✱

Шарл Телије. Отац вештачког леда умро је прошлог месеца у Отеју. Француски инжењер Шарл Телије, рођен у Амијену 1828. а умро у Отеју 1913. године, пронашао је начин конзервације намирница — смрзавањем. Његов случај је још једном потврдио истину да велики проналазачи учине да се други обогате а не они сами. Док је Телије имао свега неколико стотина франака други су, захваљујући његовом проналазку, стварали индустрије фрижидера и стекли стотине милиона.

✱

Тестера од папира. У Енглеској је недавно извршена проба са пресованим папиром. Један фабрикант направио је кружну тестеру од картона која ће служити столарима за сечење танких листића дрвета-фурнира за облагање намештаја. Ове тестере су се показале боље од најбољих челичних тестера.

Ретровизор. Кад год возач треба да заустави свој аутомобил или да скрене с пута, он може да буде ударен од кола која иду иза њега уколико их претходно не обавести да ће стати. Несрећни случајеви због ове тешкоће биле откловени помоћу новог проналазка. То је у ствари обичан рефлектор — начињен од равниог или конкавног огледала уметнутог у оквир од бакара. Он може да се стави са стране на предње стакло или неки други део каросерије и тако омогући возачу да надгледа пут који је управо прешао.

✱

Краљевски хелиодори. Хелиодор је нови драги камен откривен у Немачкој колонији у југозападној Африци. Угљачан хелиодор постаје нека врста изванредно бледог смарагда. Сјај хелиодора се упоређује са сјајем рубина и смарагда.

Субота, 11. април 1964.

УМЕСТО ПУШАКА — ХАРМОНИКЕ

Како је партизански батаљон Покупско-турополског одреда заробио два вагона кармоника „Хонер“ које су путовале за Италију.

Сунчани јулски дан унео је живост међу борце Покупско-турополског одреда. Стигла је преко везе из Загреба веома кратка али жељено очекивана информација: „Крива са два телета продата у Карловац. Поласе сутра између 12 и 13 часова. Добро је продата. Остало као и раније“. Преведено на једноставан партизански језик то је значило да ће 22. јула 1943. године кренути из Загреба теретна композиција и два вагона ратног материјала.

Учестале партизанске акције створиле су несигурност и страх окупатора и његових слугу. Присилили су их на свакодневна патролирања блиндираног и добро наоружаног воза — овом важном артиријом према југу. Приликом важних транспорта обезбеђивана је пруга сталним контролисањем.

Овога пута непријатељ је био уверен да јаче обезбеђење није потребно. Послат је зато само блиндиран воз. Композиција је кретала из Загреба нешто после 12 а стизала у Карловац око 15 часова, па се тешко могао очекивати напад партизана усред бела дана, а још мање да им је познат правац.

Иако је пруга била начичкана бункерима са добро наоружаним посадама и непријатељским гарнизонима, партизанима то није сметало да се мирно али довољно опрезно одмарају по околним селима. Ипак у редовима бораца се осећала нарочита напетост која је нагвећавала буру са грмљавином.

Загребачка железничка станица је била важна раскрсница са које су непрекидно полазиле композиције с ратним материјалом и људством ка Сиску и Карловцу. Све је то контролисао Покупско-турополски одред. Партизани су се побринули да створе сигурне канале и пронађу погодне људе у овој станици, који ће их о поласцима возова обавештавати. Један од тих је био и прометни службеник са старог колодвора. Чим би почело формирање композиције за те правце он је уобичајеним системом обавештавао своју везу: информација је најбржим путем ишла од уста до уста и увек на време стизала до обавештајца — друга Зорка, односно штаба одреда.

Тако је било и овог пута. Командант одреда је одмах разрадио план: постављање заседе, минирање пруге и извлачење плена.

Батаљон се приближавао пруги недалеко од места Зденцима где је постављена заседа. Чете су под окриљем густих шумака, који су се благо спуштали до саме пруге, распоређене са обе стране. Експлозив је постављен испод шина и брижљиво замаскиран. Тишина пуна ишчекивања завладала је околином.

Нешто после дванаест часова прошао је, миледи, у правцу Карловца, оклопни воз из чије су блиндиране чељусти вириле митраљеске цеви и испитивачке очи непријатеља. Оклопна грдосија је несметано прошла. Морао се створити утисак сигурно-

сти како би композиција кренула на своје путовање.

Партизани су лежали на топлој земљи заштићени ниским шипрагом од погледа, али не и од прелог јулског сунца. Сваки борац је био свестан да само потпуно изненађење и муњевит напад обезбеђују сигуран успех. Све је било спремно. У својим закљонима минери сучекали тренутак да композиција дође у одређени положај па да активирају мине и експлозив.

Најзад се појавила композиција коју је лењо вукла стара локомотива. И, одједном, ваздух је загушила страховита експлозија уз ломљаву и фијук раскомаданог гвожђа. Композиција је стала и на њу су се синули прикривени партизани.

Изненадни напад, праћен систематском ватром, сломио је зачас малобројне пратиоце, који су поскакали из вагона и подигнутих руку, предавали се без икаквог отпора.

Радосне борце чекало је велико изненађење: уместо ратног плена вагони су били пуни хармоника, поред нешто хране, одеће и цигарета.

Настала је немињена журба да се што хитније све евакуише, јер се сваки час могао очекивати повратак блиндираног воза и већих непријатељских снага из околних гарнизона. Сваки борац је понео по 2—3 хармонике, тако да, у случају потребе, батаљон није ни био у стању да прихвати борбу. Издато је наређење о повлачењу.

На пруги су оставили превртну локомотиву која је немоћно шиштала и разбијену композицију а змијоликим путељком кренула је колони војника претоварених хармоникама.

Окупатор је доцкан стигао на поприште битке. Тукући ураганском ватром околна узвишења искаљивао је свој бес и немоћ. И непосредна околна Загреба постала је за њих несигурна.

Задатак је успешно извршен, а резултати су били неочекивани. Хармонике су разделене и готово сваки други борац добио је по једну, а преостале су дотурене осталим јединицама, теренским радницима и сељацима.

Те јулске вечери у свим селима ослобођене територије весело су одзвучали звуци хармоника. Славина се победа која је наговештавала нове офанзиве али и очекивану слободу. Распеване хармонике су и после, у време предаха, заморних маршева и борби напајале својим звуцима уморне ратнике новом снагом и полетом и нагониле страх у кости непријатељу, који није могао да схвати да партизани уз песму и свирку јуришају.

Још и данас многи преживели борци овог батаљона чувају као најдраже успомене, на тај догађај, своје хармонике које певају о слави, величини и херојству учесника.

СВЕ О КАВИЈАРУ

Недавно се један увозник кавијара враћао авионом из Европе у САД. Било је страшно невреме. Сви путници су са нестрпљењем али и стрепњом очекивали атерирање. Увозник је отворио свој кофер, извадио једну кутију и разделио по мало кавијара свим путницима и члановима посаде. При томе је, пун самопоуздања, изјавио да „ништа не умирује живце као кавијар“. Можда је било у питању претежно психолошко дејство али тачно је да су се сви после овог деликатеса умирени и да је атерирање дочекано без нервне напетости.

У сваком случају кавијар се сматра као средство које умирује живце; то вероватно има везе са богатом садржином беланчевина у њему.

Потрошња кавијара у последње време је знатно порасла зато што животне намирнице које су раније представљале скупоцене деликатесе постепено продиру и у шире слојеве.

Познато је да се кавијар нарочито много једе у Русији. Од европских градова кавијар се највише троши у Паризу, а у САД предводе Њујорк и Лос Анђелос.

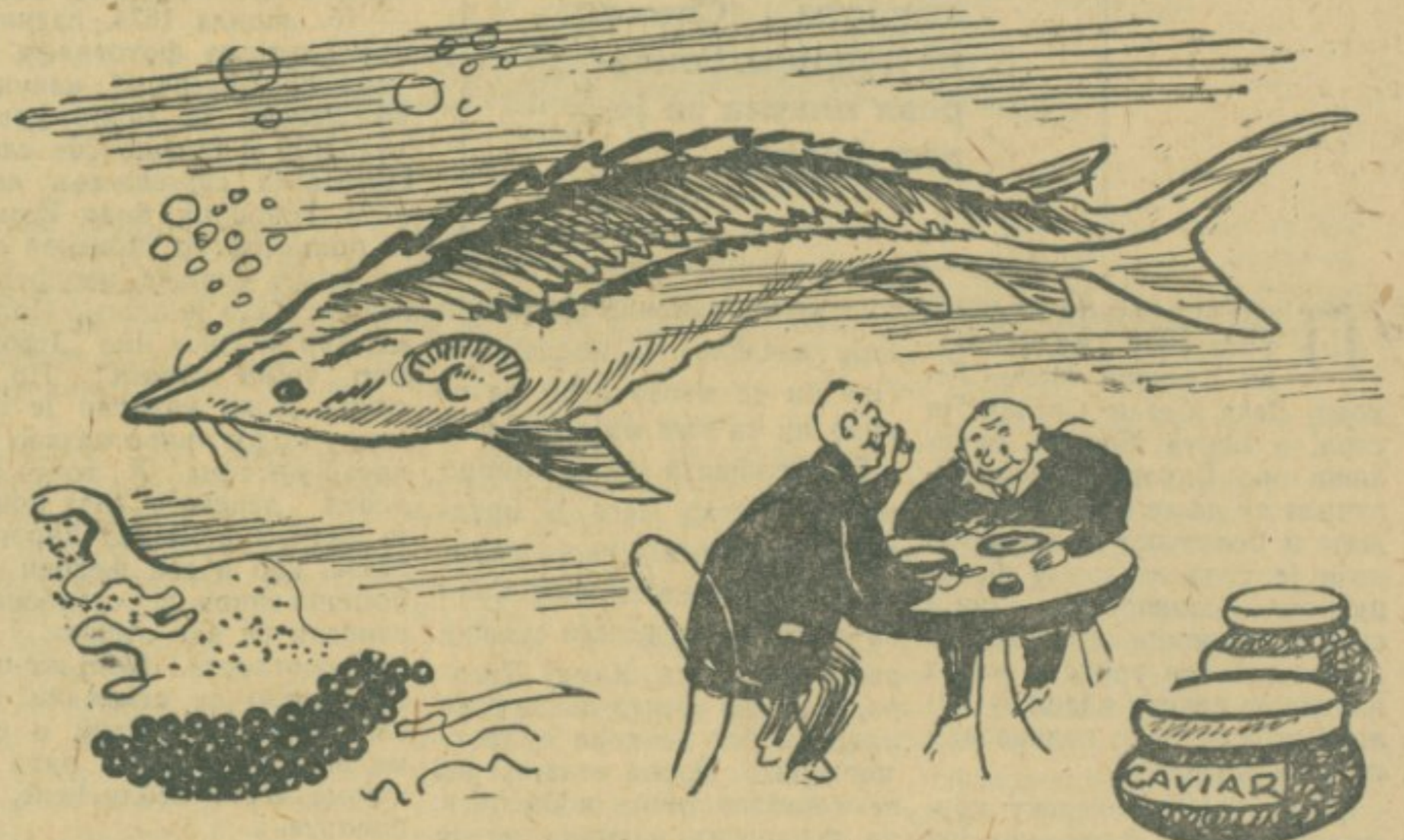
Кавијар се у већим количинама добија само у Русији и Ирану — од риба из Каспијског језера и Волге. Нешто кавијара има и у Румунији, око ушћа Дунава, а Французи такође хваће свој домаћи кавијар из Жиронде код Бордоа. Али све то представља незнатне количине.

Усољена риба јаја (икра) очишћена од кожна и жлицица — то је кавијар. Најскупоценије врсте кавијара добијају се од јаја кесега (беле рибе, белуге) и црног моруне која може да достигне тежину од једне тоне и чија су и јаја врло велика. За добијање кавијара долазе у обзир и друге врсте великих риба. Понеке дају 12—20 кг кавијара.

ЗЕМЉОТРЕСИ И ЊИХОВЕ ЖРТВЕ

Земљотрес је одувек представљао најстрашнију несрећу која може да задеси становнике једне области или града. Јер, земљотрес највећ неочекивано, траје кратко, али његова разорна моћ може да буде огромна. Због тога су и жртве јаких земљотреса многобројне. По броју жртава најстрашнији су били ови земљотреси:

Коринт (Грчка)	856. године	45.000 мртвих
Шанси (Кина)	1038.	23.000
Хопеј (Кина)	1057.	25.000
Мала Азија	1268.	60.000
Хопеј (Кина)	1290. (27. сеп.)	100.000
Камаркура (Јапан)	1293. (20. мај)	30.000
Лисабон (Португалија)	1591. (26. јан.)	30.000
Шенси (Кина)	1556. (24. јан.)	830.000
Кавказ	1667. (новем.)	80.000
Катанија (Италија)	1693. (11. јан.)	60.000
Калкута (Индија)	1737. (11. окт.)	300.000
Персија (северна)	1755. (7. јун)	40.000
Лисабон (Португалија)	1755. (1. јан.)	60.000
Калабрија (Италија)	1783. (4. фебр.)	50.000
Кито (Еквадор)	1797. (4. фебр.)	41.000
Алеп (Мала Азија)	1822. (5. септ.)	22.000
Ехиге (Јапан)	1828. (28. дец.)	30.000
Еквадор и Перу	1866. (16. авг.)	70.000
Колумбија (Венецуела)	1875. (6. мај)	16.000
Асам (Индија)	1897. (12. јун)	1.542
Валпарансо (Чиле)	1906. (16. април)	1.500
Сан Франциско (Калифорнија)	1906. (18. април)	452
Кингстон (Јамајка)	1907. (14. јан.)	1.402
Месина (Италија)	1908. (28. дец.)	75.000
Авецано (Италија)	1915. (13. јан.)	29.970
Кансу (Кина)	1920. (16. дец.)	180.000
Токио (Јапан)	1923. (1. септ.)	143.000
Кансу (Кина)	1932. (26. дец.)	70.000
Квета (Индија)	1935. (31. мај)	60.000
Ерзинган (Турска)	1939. (27. дец.)	23.000
Асан (Индија)	1950. (15. авг.)	1.500
Туруд (Иран)	1953. (12. фебр.)	530
Северозападна Турска	1953. (18. март)	1.201
Јонска острва (Грчка)	1953. (11-16. авг.)	420
Филипинска острва	1955. (1. април)	435
Северни Авганистан	1956. (10-17. јун)	2.000
Ларистан (Иран)	1956. (4. нов.)	350
Северни Иран	1957. (2. јул)	2.500
Агадир (Мароко)	1960. (27. март)	12.000
Скопље	1963. (26. јул)	око 2.000
Ањаска	1964. (27. март)	око 200 мртвих

Крај Каспијског језера живи једно иранско племе, Кедиви, познато због своје снаге. Припадници племена се већином хране кавијаром. Одатле и потиче реч кавијар, заправо Chav-jar, што значи „колач радости“.

Реч „Малосол“ на кутијама са кавијаром значи „мало соли“. Баш велика јаја кавијара од крупне кесега врло су мало осољена. Ове врсте кавијара у које се не ставља никакво конзервирајуће средство могу да се производе само зими, и треба да се смрзну и остану на хладном. Најбоља је температура око нула степени Целзијуса да се кавијар не би ужегао и изгубио свој укус.

Усољени кавијар садржи 11—12 процената кухињске соли, али му она наравно мења укус. За справљање пресовањем, веома цењеног, кавијара (Pajusnaу) јаја се соли у саламури, затим се пресују у врећимама и пакују у бачвице изнутра обложене ланеним платном.

Који је кавијар најкуснији? По правилу врсте кавијара добивене од великих јаја, које су према томе и скупе. Али европски и амерички љубитељи кавијара не слажу се у томе које су врсте и „најбоље“ и „најкусније“. То има и свог разлога. Руски кавијар се у целом свету сма-

тра као најбољи а под тим скупним појмом често се подразумева и ирански.

Ове врсте кавијара шаљу се за Европу са додатком минималне количине боракса за конзервисање док се у Америци боракс не сме уопште да употреби. А опет многи стручњаци претпостављају врсту конзервисану са бораксом иако има нешто слаћи укус и тврде да се првокласан кавијар добија само у Европи.

Кавијарске рибе лови се у пролеће или у јесен већином пре периода мрешћења, бачања икре. После вађења тамносива икра, риба јаја, лупа се штаповима и ставља на сито кроз које икра пропада а на њему остају мембране, влакна и масноћа.

Доза или флаша с кавијаром који није сасвим потрошен, мора се најдуже два до три минута после отварања ставити на траг у фриџидер, иначе се јаја одмах почну лепити и кавијар се квари.

Кавијар који би и после дугог стајања задржао добар укус тешко је произвести. Професионални дегустатори кавијара тврде да су у стању приликом пробања да установе из којих вода кавијар потиче и произвођача који га спрема. Они затворе очи, растопе кавијар на језику и говоре као месечари: „Ово је добар кавијар — мора да потиче од старог Ивана Ивановича из Астрахана...“

У Бразилу се однедавно негује нова врста спорта: лов на ајкуле помоћу обичне рибарске мреже. Смелост, опрезност и способност тачног оцењивања раздаљине основни су услови за овај подводни риболов. По правилу, у овом лову учествује пет до шест људи који умеју одлично да пливају и да роне. Када крај приобалног стења открију ајкулу која спава, ловци се деле у две групе. Двојица од њих остају на површини и пазе да ајкула не умакне гонцима, а остали је, спутивши се на дно, опколе. На дати знак они почињу да „галаме“ да би привукли паљаву ајкулу. У читавом лову најважније је правремено на ајкулу набацити мрежу и добро је затегнути. Ајкулу затим извлаче на палубу брода који има нарочити базен.

У „ропству“ се ајкула понаша као изнебуљена и никаквим се средствима не може смирити. После три до четири часа „борбе“ у малом базену она сама од себе угине.

НА АЈКУЛУ — СА МРЕЖОМ

ЉУДИ У ТУНЕЛИМА

Палеолитског и неолитског човека је терала нужност да продубљују природне пећине које су му служиле за становање и скривање. Пронађени су чак и подземни ходници који су везивали две или више пећина.

Да би под земљом пробили већи отвор сличан данашњем тунелу фараони и цареви на Тигру и Еуфрату су жртвовали десетине хиљада робова. Египћани су за копање имали само пијуче. Два роба на чело колоне напредовали су под неподношљивим условима, а остали су у корпама износили ископану земљу. Грчине стене су сечене нарочитим „маказима“ и ломљене дрвеним буздованима.

Стари Грци су први ископали тунел дугачак хиљаду а широк само два метра. Пројектовао га је Еупалинос а служио је за снабдевање града Самоса водом. Изгледа да је то први тунел истовремено копан са две стране. За то су били потребни, у оно време, веома сложени али и прецизни рачуни да се копачи не би мимоишли.

Стари Римљани су за бушење тунела имали знатно савршенији метод од Грка: уз стеноу су палили огромну ватру. Прегрејану стеноу су посилали хладном водом и сирћетом, она је пуцала и отварала се пред копачима. Плиније Старији и Светоније описали су да је у близини Рима канализација ископана на тај начин. Радови којима је руководио Клаудије трајали су 11 година. За то време 30.000 радника ископало је пет километара тунела.

Пет векова касније Римљани су са истим бројем радника за шест година пробили 22 километра адријанског водовода. Велики број радника страдао је за то време. Римски инжењери су наредили да се на 700 места вертикално продира у земљу. Стигавши до одређене дубине копачи су, држећи се прецизних пројекција и упутстава инжењера бушили онда хоризонтално и као вођени чаробним штапићем сретали једни друге. Овај тунел без икаквих оправки издржао је 20 векова и данас још служи за довођење воде у град.

Снабдевање великих градова водом је увек постављало пред грађевинске инжењере тешке задатке и захтевало од њих изванредну довитљивост приликом копања тунела. Американци су извели највеће подухвате ове врсте: њујоршки Делавер аквадукт саграђен 1930. године представља најдубљи и најдужи подземни канал на свету — пружа

се 170 километара на 500 метара под земљом.

Готово сви велики градови доводе пијаћу воду издалека а тунели су једини сигуран пут да вода доспе и са десетина километара. Њујорк располаже са 8.000 километара подземних ходника са водоводним цевима јер грађани потроше 10 милиона кубних метара воде годишње. У под земљу Њујорка изграђено је 200 километара тунела за под земљу и обичну железницу, 14.000 километара ходника за гасоводе, 32.000 километара пропуста за електричне каблове од чега 500 км за телевизију. Најзад кроз тло Њујорка пролази 25 милиона километара каблова за телефоне.

Копачи тунела разликују дали је тло кроз које треба провести канал каменито или меко. Нарочито је тешко копати у песковитом, кречњачком и меком терену испод река.

На том послу први се проучио Марк Изамбар Брунел, инжењер из Нормандије који је остварио оно што се сматрало немогућим — прокопао је тунел испод Темзе. Пројектовао је и огромне грађевине Манхатана, конструирао фабрику за топове употребљаване у америчком рату за независност, а по повратку у Европу понуђено му је одмах 5.000 фунти годишње ако се заувек настани у Енглеској.

Лондонци нису знали како да регулишу саобраћај преко Темзе код лондонске куле где је 1820. године сваког дана пролазило око 3.700 фијакера. Брунел је одмах предложио да се изгради тунел. У меком тлу испод Темзе он је применио систем инспирисан начином бушења дрвета малог бродског црва (торедо навалис), који се приликом пробијања кроз дрво штити сопственом љуском.

Тако су радили и радници под Брунеловим надзором. Прво би откопали нешто земље а затим у пукотину притискивали велики штит који су зашрафљивали под огромним притиском. Штит је напредовао споро али се ипак успело; прокопан је тунел дугачак 500 метара.

Брунелов систем бушења тунела помоћу штита примењен је и приликом изградње манхатанског тунела на 100 метара испод Њујорка али су уместо обичних употребљени хидраулични завртњи.

Амерички пуковник де Вит Хаскинс је за тунел испод реке Хадсон 1874. године уместо Брунеловог штита употребио компримовани ваздух да би се одржала равнотежа при тиска воде изнад тунела чиме је теоријски опасност од

УЛАЗ У ТУНЕЛ СЕН ДЕНИС

продора воде била избегнута. Напредовало се веома споро а несрећа се догодила 21. јула 1880. године. Ваздуха је из коморе нестало, равнотежа се пореметила и запретила је опасност да изгину свих 50 радника и инжењера који су копали на 300 метара под земљом. Вода је продирала на све стране. Захваљујући херојству једног инжењера који се са 20 својих другова жртвовао — 30 људи је спасено.

Копање тунела помоћу штита и компримованог ваздуха примењивано је од 1870. године све до првог светског рата. Приликом копања тунела 1905. године за подземну железницу Бруклин — Манхатан испод Ист ривера неки радник се нашао на само два метра испод корита. Крвав, розно, меко и блањаво тло пробио се млаз воде. Радник је помоћу бале сламе покушао да зачепи отвор али снажно ваздушно струјање усисало га је у отвор и остали радници су са ужасом видели само ноге овог друга изнад својих глава. Радник се нашао на дну хладне реке а затим је избачен на њену површину. Докери са једног брода су се нашли у чуду када су та видели како је искочио на површину воде као чеп и брзо су га онесвесившег прихватили и спасли.

Техника бушења тунела Брунела и Хаскинса очувана је у начелу до данас. Међутим, примењивани су и други методи. Тако је 1959. године ископан под морем један канал од девет километара у који су одмах постављани префабриковани делови и образовали зид.

Тунел за московску подземну железницу, са својих 6,27 метара најшири на свету, прокопан је нарочито ротативном машином. Тунел испод Мон Сениса је захваљујући компримованом ваздуху завршен 1870. За бушење овог тунела је поред механичких и хидрауличних принципа први пут употребљен нитроглицерин који је Нобел пронашао.

Радови на бушењу тунела Светог Готхарда који је требало да испод Алпа веже Милано са Цирихом, почели су 1872. године. Од 3.000 радника стотине су померле и страдале за време ових радова. Појавила се први пут болест силикоза — гушење силикатном прашином. Сам конструктор Фавер је умро од срчаног напада 1879. године а једну радничку побуну угушили су у крви војници из Тесина. Тунел је завршен 1881. године.

Инжењеру Бранту који је пронашао нову врсту бушилице поверено је и грађење најдужег до данас тунела испод Алпа. За време радова температура се пела и до 55 степени изнад нуле. Брант је умро 1898. године и није доживео да види завршетак свог дела. Тунел дугачак 20 километара и 500 метара дубљи од готхардског — завршен је 1905. године.

УСПАВАНЕ ЛЕПОТИЦЕ

„фанђули“, деветогодишњој девојцици нађеној у близини Рима 1.800 година после смрти, говорио је недавно читав свет. Испитивање „фанђулиног“ тела и проучавање предмета нађених поред ње пружиће мно го нових података и историји и уметности и медицини.

Чланци о „фанђули“ подсетили су совјетског археолога А. Никитина на нека предавања која је слушао као студент. Његови професори, ослањајући се на речи научника ранијих поколења, причали су њему и његовим колегама о сличним налазима у самој Москви. То га је подстакло да почне да копа по архивама и старим годишњима листова и часописа. И ево шта је открио.

Године 1387. Евдокија, жена кнеза Дмитрија Донског основала је код Спских врата московског Кремља Вознесенски женски манастир. У њему су, по традицији, сахрањиване велике кнегиње, а касније и московске царице. Крајем новембра 1571. године ту су сахрањиле познату „царску невесту“ — Марфу Васиљевну Сабакину. Њена судбина била је и загонетна и трагична. Иван Грозни изабрао је своју трећу жену између две хиљаде девојака доведених из свих крајева Русије. Двадесет и осмог октобра 1571. године он се са Марфом Васиљевном свечано венчао у Тројичкој цркви. Али, тог истог дана, Марфа је занемогла. Увече је легла у болничку постељу и више се из ње није подигла: умрла је 13. новембра. Сахрањили су је у Вознесенском манастиру.

Лик умрлих избрише се чак и из сећања савременика. А несрећне „царске невесте“ није се сачувао ни опис, а још мање какав портрет. Ипак, Марфу Сабакину видело је поново неколико људи пре свега тридесет и шест година.

Ево како се то збило. Приликом раскопавања и преуре-

ђивања Кремља 1928. године срушен је Вознесенски манастир. Гробнице царица биле су отворене и њихови остаци пренесени у Архангелску цркву. Под надгробним плочама радници су обично налазили само кости покојница, остатке тканина и понеки уркарас. Али, када су отворили гробницу Марфе Сабакине, запањено су устукнули: у гробу је лежала дивна девојка, додуше мртвачки бледа, али као жива...

Тај приказ трајао је једва нешто дуже од тренутка. Душно је ветар, одећа на успаваној лепотици почела је да се распада а тело да се претвара у прах, са главе су се просто смакли праменови црне косе... Да је ико могао да предвиди овај догађај можда би успели да фотографишу царску невесту, а можда чак и да спрече распадање њених остатака. Овако, само неколицини њих пружица се прилика да се за тренутак враде 375 година уназад и да виде ону која је својом младости и лепотом освојила страшног господара читаве Русије.

Други случај збио се почетком овог века. У близини Пушкинове улице у Москви налазио се женски Георгијевски ма-

настир основан у 16. веку. Било је примећено да се један угао манастира слеже. Узрок је била гробница у којој су нашла млада лепотици одевену у скромну одећу служавке. Натпис на надгробној плочи говорио је да је ту била сахрањена једна од робинја — собарица политичке авантуристкиње с почетка 17. века Марине Мишихе, која је погинула за време московског устанка против Пољака. Међутим, нико није покушао да на неки начин сачува овај јединствен налаз.

Иста судбина постигла је и остатке треће московске успаване лепотице. Крајем двадесетих година на скверу где се некад налазила црква Васкресења, под једном од надгробних плоча лежала је очувана и као уснула бојарка од неких 16 или 17 година, у ску пошеном ортачу и са бисерним украсом на глави.

Зашто су време и трулење поштедели ове девојке? Засад је то још загонетка. Доказа нема, али није искључено да су у 16. и 17. веку у Русији знали средства за неку врсту конзервирања и да су се захваљујући њима тела московских успаваних лепотица одржала неколико векова.

КАЛЕИДОСКОП ДОГАЂАЈА

НОЈ — ПАСТИР

Пас — чувар стада добио је озбиљног конкурента... ноја. Ној је веома брз, јак и прилично агресиван. Тај његове особине користе сточари јужноафричке државе Капа. Док је ној на стражи — стада оваца су у потпуној сигурности. Ној — пастир је не једном спасао оваце од дивљих звери. Једном приликом, чак, ној — пастир је напао један аутомобил јер му се, вероватно, учи-

срећно провукао између стени и упловио у миран залив. Тако су делфини стекли славу бродских pilota — лоцева.

ТРАМВАЈ КАО БАРОМЕТАР

Мала муња која је севнула између трамвајске троле и електричне жице разбила је улични сумрак. Да ли сте икад обратили пажњу на боју ових искри? Када је ваздух сув оне имају плавичаст одсјај, а пред кишу, када у ваздуху има мно го влаге, искрице постају зе-

нило да је и то нека животиња која представља опасност за „његове“ овце.

ДЕЛФИНИ — ПИЛОТИ

Северној обали Новог Зеланда приближио се 1891. године један брод прилично оштећен у бури. Капетан је са чежњом посматрао дуго очекивану земљу, али су му многобројне подводне стене прециле приступ до ње. Одједном, капетан је приметио у таласима белог делфина који се неуоморно гњурало. Изненађен његовом бојом наредио је да брод приђе ближе веселом морском акробату. Приметивши то, делфин је запливао према обали као да позива брод да пође за њим. Брод се

ленкасте. У градовима где има много трамваја, житељи могу даде погрешке да одреде треба ли или не да понесу кишобране.

СРЕЋА У НЕСРЕЋИ

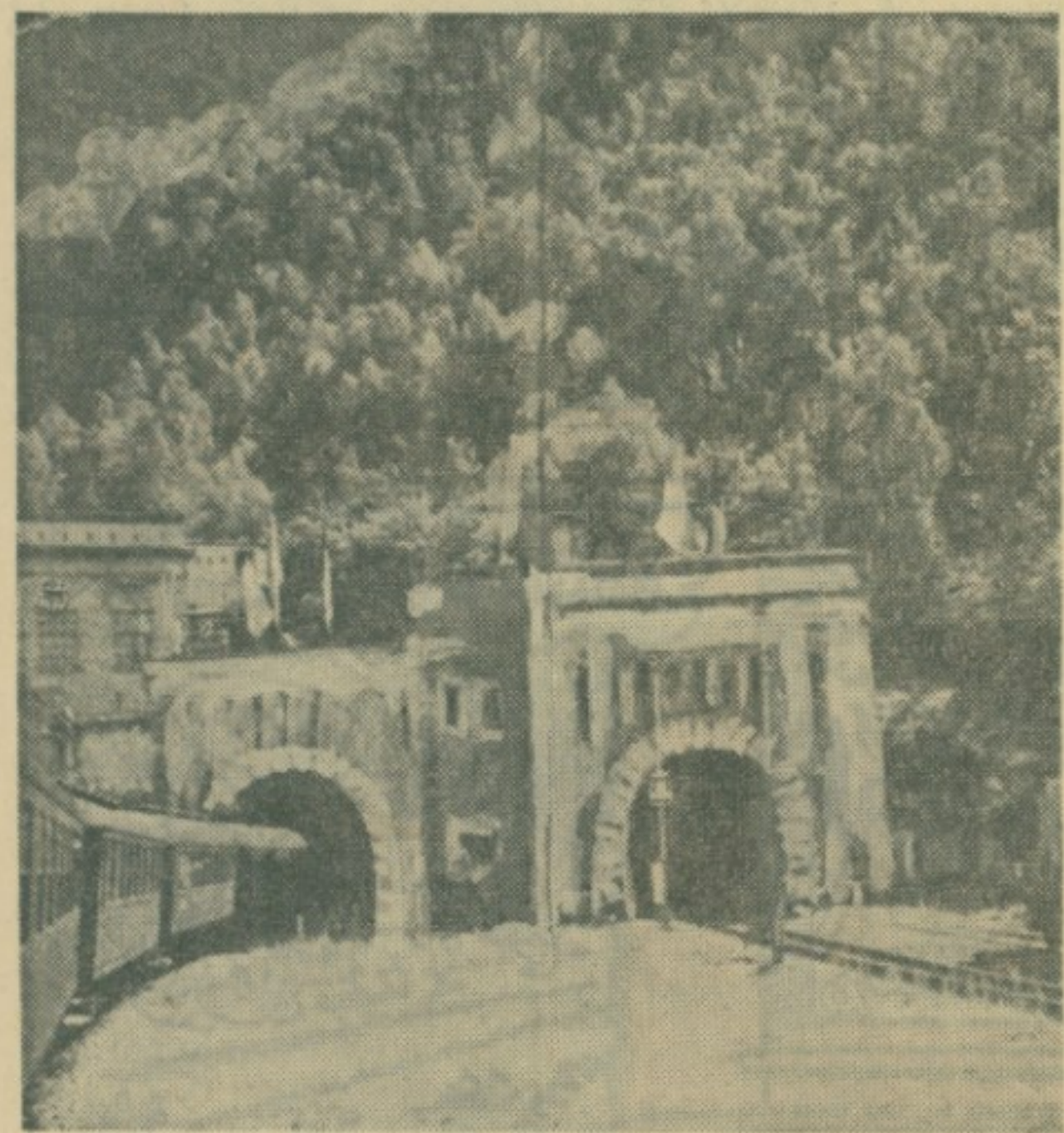
Амерички инжењер Тропеано објавио је да је пронашао стаклене баште без крова. Пре ма његовом тврђењу, кров може да замени вештачка магла која се добија распрскавањем водене паре изнад леја са цвећем и поврћем. Једном, за време проверавања читавог уређаја, парни котао се покварио и уместо паре у цевима се нашао ваздух. На цветне леје пао је — снег. Предузи-

мљиви Тропеано није се много узбудно и сместа је затражио патент за свој уређај за — прављење снега.

САЊИВО ДРЕВЕЊЕ

Од јаких налета ветра савијају се чак и столетни храстови. Шта бива ако ветрови дувају без престанка, и то увек у истом правцу? Једна врста дрвећа на Канарским острвима потпуно се прилагодила пасатима који ту непрекидно лубају. Стабло овог дрвета има заиста необичан облик: у почетку се диже усправно, а затим се оштро повија, тако да му круна лежи на земљи. Због тога је ово дрвеће и добило име — сањиво дрвеће.

УЛАЗ У СИМПЛОН

СА ДОКА НА ДНО

И данас још, када је бродоградња достигла више него завидан ниво, понеки пројектанти направе непоправиве грешке у погледу стабилности бродова. Довољно је да поменемо два случаја из праксе италијанских бродоградитеља па да се у то уверимо.

У лето 1907. године, у једном италијанском бродоградилшту завршаван је путнички прекоокеански пароброд „Принчипеса Јоланта“. Модеран и луксузан брод од 12.000 бруто регистарских тона био је предвиђен за 1.500 путника.

Пошто су монтирани котлови, машине, димњаци и катарке одлучено је да се пароброд порине у воду. Дан одређен за ту свечаност — 22. септембар 1907. — освануо је топао и сунчан.

Око подне обављена је свечаност крштења брода. Двадесет минута после традиционалног разбијања боце са шампањцем, брод је почео да лагано клизи по жлебу у воду.

Али, тек што се крма подигла из воде, пароброд је почео да се нагиње на леви бок. Окупљена гомила уздихнула је јединственим гласним уздицом, а затим је наступила злослутна тишина. Пароброд је наставио да се нагиње. Вода је већ досезала до прозора на главној палуби. Је дан трен још и кабине на левој страни биле су потопљене. Још један секунд и пароброд се преврнуо на страну. У том положају „Принчипеса Јоланта“ лагано је тонула све док на површини није остао само мали, најистакнутији део десног бока.

Била је то тужна последица грешке у прорачунима који су се односили на стабилност брода.

Сличан случај збио се почетком фебруара 1952. године у Напуљу. Италијански пароброд „Рио Ријеђи Гамбини“ преврнуо се и потонуо седам секунди после поринућа.

Догађај у Норфолку

Пре неколико година у ремонтном бродоградилшту америчке луке Норфолка завршавана је оправка шпанског теретног брода „Нотамар“. Када је лучки тегљач одвукао исправљени брод до сидришта, капетан је, угледавши иза своје крме силуету једног миноносца, пребацио ручицу машинског телеграфа на „малом брзином напред“. Елиса је почела да ради и... „Нотамар“ је крмом ударио у бок миноносца. Узалуд је капетан покушавао да управља бродом напред: „Нотамар“ се упорно кретао уназад и миноносац је задобио још неколико удараца.

Поновно је морао бити позван тегљач да одвуче „Нотамар“ до бродоградилшта да би ту испитали узрок и отклонили грешку. Утврђено је да је за време оправке бродска елиса напакно монтирана.

Случај с подморницама

Крај североисточне обале Сједињених Америчких Држава дошло је 1910. год. до судара америчке подморнице с пловешом базом „Кастајн“. Командант подморнице која се налазила прилично удаљена од базе наредно је крманошу: „Расеђи „Кастајн на пола“, мислећи при томе да подморницом прође испод пловеше базе. Међутим, крманош је буквално схватио наређење. Перископ се уз тресак зарпо у корито „Кастајна“ начинивши у њему велики отвор. Пловешу базу морали су да одвучу у пливач и ту је оправе.

За време првог светског рата енглески теретни пароброд „Олив Бранч“ изненада је напала немачка подморница „У-28“. Посада је напустила брод и запловила морем у чамцима за спасавање. Под-

Тек што се боца шампањца разбила о његов кљун, италијански прекоокеански пароброд поринут у море одмах је потонуо

морница је избацила торпедо на напуштен брод. Услед страховите експлозије у бродским магацинима муниције, једна од оклопљених кола на палуби била су одбачена високо у ваздух. Описавши у ваздуху лук, оклопна кола од три тоне пала су на подморницу и преполовила је. „У-28“ је потонула са читавом посадом.

Катастрофа у Халифаксу

Јутро 6. децембра 1917. године обележавало је стогодишњицу канадског лучког града Халифакса диван сунчан дан. Било је тешко чак и замислити да негде у Европи бесни рат, а да у северном Атлантику Кајзерове подморнице као гладни вуци, траже плен.

Међу неколико десетина разних бродова налазио се у луци Халифакса и норвешки теретни пароброд „Имо“. Око десет часова пре подне он је дигао сидро и кроз мореуз кренуо према отвореном океану. У исто време мореузом је према луци пловио француски теретњак „Монблан“. Убрзо су се два брода наша један наспрам другог, на растојању од неких 800 метара.

У мореузу је било довољно места да се два пароброда срећно мимоиђу; видљивост је уз то била одлична. Ипак, капетан брода „Имо“ је у тренутку када је „Монблан“ једном писнуо (знак за: „мењам свој курс удесно“) потпуно необјашњено због чега пресекао овај сигнал са два писка сиреном, што значи: „мењам свој курс улево“ — „Монблан“ је скренуо десно, а „Имо“ лево, — односно оба брода су скренула на исту страну.

Када се растојање међу бродовима смањило на 50 метара „Монблан“ је сиреном дао два сигнала. Свега неколико секунди касније бродови су били паралелни а растојање између њихових десних бокова износило је свега 15 метара. Пошто је сирена „Имоа“ три пута писнула (крешемо уназад) и „Монблан“ је такође дао троструки сигнал и кренуо унатраг. У идућем тренутку пароброди су се сударили. Ударац није био јак и изгледало је да ће оба брода проћи само са по два-три улубљена места. Али на палуби француског брода налазиле су се бачве с нафтом и изнад једне показао се одмах после судара плавичасти пламени језик. Морнари нису успели да угасе бачву или да је с палубе збаци у море и пламен је захватио суседну бучрад. Посматрачи са обале чудили су се што посада „Монблана“, уместо да гаси пожар, спушта у море чамце за спасавање. Неколико морнара скочили су с палубе и стали да пливају према обали. Напуштени „Монблан“ пловио је сам као цинковска буктиња.

Кроз неколико минута стигао је лучки тегљач да би у палени брод извео на пучину. Бродови за гашење пожара, који су такође приспели, узалуд су покушавали да угуше ватру.

Над „Монбланом“ се неочекивано подигао сто метара висок пламен и страховита експлозија потреса ваздух. Неколико секунди читава лу-

ка била је обавијена непрозирном тамом.

Шта се догодило? Бачве с нафтом не би могле да створе тако страховиту експлозију. Само су посада настрадалог брода и лучке власти знале да се у утроби „Монблана“ налазила 3.121 тона страховитог експлозива тринитротолуола и 2.300 тона пикринске киселине.

У Канади памте ову експлозију и данас. Неки данашњи стручњаци сматрају да је ова експлозија била најјача до атомске бомбе.

Нису се мимоишли

Једног ведрог децембарског дана 1952. године на Темзи у близини Лондона, сударила су се два енглеска брода у... диму. Пароброд „Елблаг“ пловио је из Лондона низ реку, а њему у сусрет долазио је танкер „Есо Плимут“. На реку се спустила широка трака густог дима који је избијао из димњака једне фабрике, и бродови су изгубили један другог из вида. Танкер је успорио брзину и укључио радиолокатор. Али, и поред тих мера, бродови су се сударили при чему су оба јако оштећена. Касније је утврђено да су оба брода пловила брзином већом од дозвољене и да нису по-

штовала правила о давању звучних сигнала. Пошто је било хладно, тек укључени радиолокатор није успео да се загреје на време...

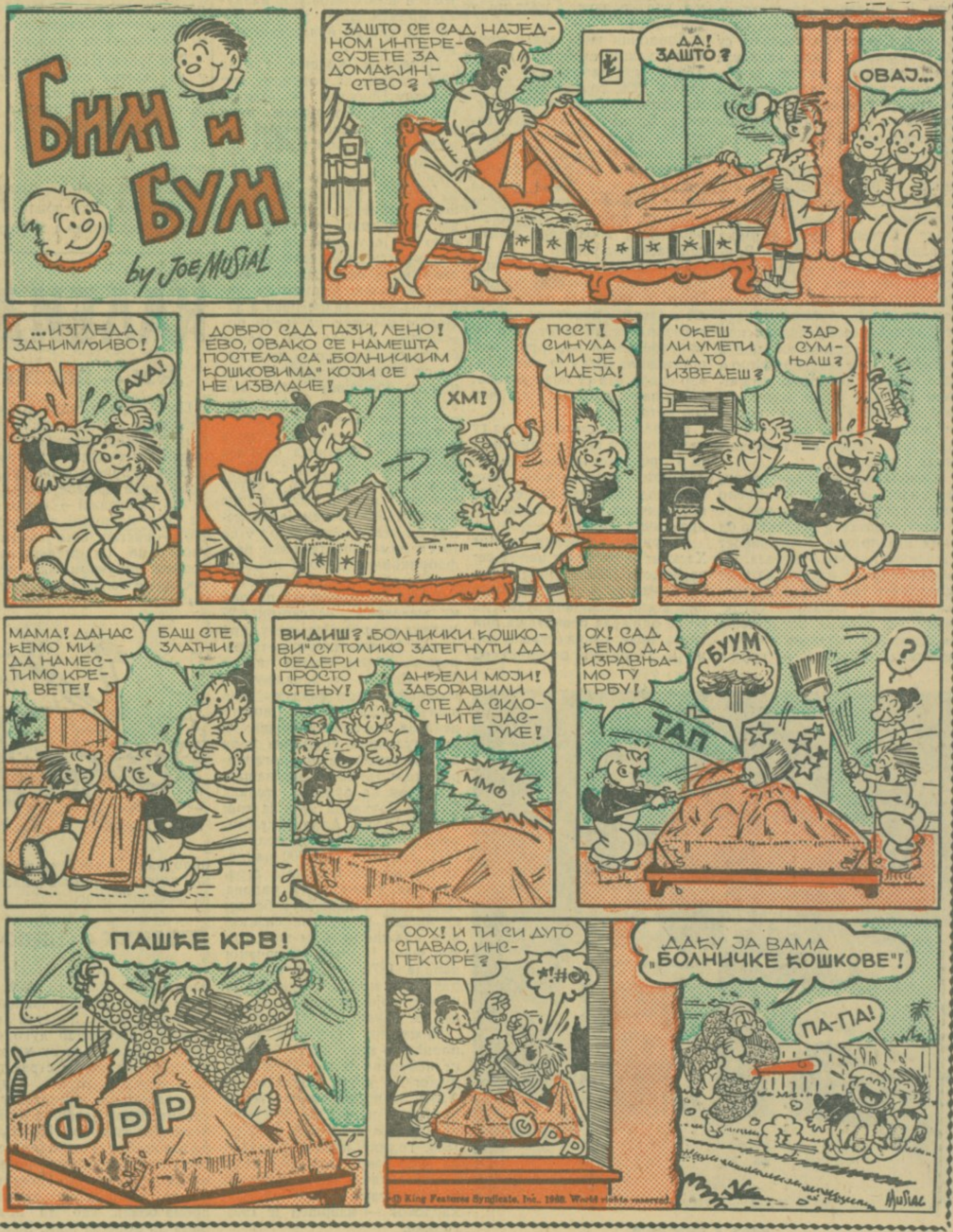
А догађају се и овакве хаварије. Пред сам други светски рат један пароброд сударио се са... локомотивом. Велики прекоокеански путнички пароброд упловио је у луку Бенове и почео да се приближава доку. У исто време на доку је једна локомотива маневарка вукла неколико вагона да би се у њих уварила роба из брода. Завршивши маневар, локомотива је кренула даље и — налете-

ла право на крму великог пароброда која се горњим својим делом наша изнад пруге што је водила самом ивицом пристанишног дока. Локомотива је излетела из шина, а крма пароброда прилично оштећена.

Један од најнеобичнијих судара догодио се 1884. за време густе магле на ушћу Сене. Један од првих француских бродова-хладњача — „Фригорифик“ и енглески теретни брод „Рамнеј“ сударили су се боковима. Посада француског брода, обузета паником, прескочила је на палубу енглеског брода. После

нешто више од једног минута бродови су се раставили.

Тек што су на „Рамнеју“ успели да зауставе машине да би испитали колико је брод оштећен, кад се из магле појавио други брод и кљуном га ударио у бок. Био је то опет злосрећни „Фригорифик“ чије су машине и даље радиле и који је сам, без посаде, наставио да плови. Тако се, описавши у магли круг, напуштена хладњача вратила и пробила бок „Рамнеја“ услед чега је и енглески теретњак убрзо потонуо. После пола часа потонуо је и „Фригорифик“.

МОСТ ОД АРМИРАНОГ ЛЕДА

Последњих дана 1944. године јединице 4. војвођанске бригаде нашле су се у полуокружењу на Драви, северно од Подравске Слатине. Са фронта су их нападали Немци, а с леђа се пружала река окована ледом. Чим је пао мрак пешадија је почела да прелази преко леда на левој обали. Довољно јак да одржи пешаке лед ипак не би издржао и артиљеријска оруђа тежа од две тоне.

У једној кући на десној обали артиљеријери су стали да се договарају како да сачувају оруђа. Један Бачванин је предложио за-

нимљиво решење: да направе мост од леда.

Положили су преко залеђене реке жице и на ту „арматуру“ сложили попречно снопове прућа. Затим су све то полили водом. Ледени панонски вестар је замрзавао воду и простирач од врбовог прућа лепо се за лед на реци. Тако је између десне и лево обале направљен ојачан лед дебео око пола метра. Преко тог „моста“ прешла су сва артиљеријска оруђа на левој обали. Тако су сачувани топови иако је изгледало да су веома неповратно изгубљени.

КАО У ДОБА КРАЉА АРТУРА

Ниједан келтски народни празник није се могао замишљати без популарне игре „лов на свињче“. Још у доба легендарног краља Артура, вође Келта (V, VI) и врата Мерлина, дечаки су одводили своје прасиће на жирење у шуму под старе храстове, на данашњим британским острвима.

Свињче је играло велику улогу у фолклору Келта. Иако често „празница“ и „тврдоглавије“ него што се мисли оно је ипак учествовало у игри са децом.

И данас за време народних свечаности сељаци изаберу је дво свињче познато по добром „карактеру“ и „независ-

то као што су се намештале штитоноше Ланселота и других Артурових витезова. На дати знак пиштаљком — лов почиње.

Испуштајући традиционалне и обавезне урлике, такмичари се бацају на свињче, које је њушком чупка један влат траве.

Борба је жестока. Десет, двадесет пута је свињче већ преварило своје гонимоце, начинило смешним и своје најупорније противнике и оставило их на земљи. Као јегуља, оно промиче између грозничавих дечијих руку а главом је оборило много вештих дечака. Али, како је оно било са мо, а њих много, то је и бор-

да се нада. Али ако неко уме да уради све како треба, он бива проглашен победником великом „лова на свињче“ и добија диплому, а свињче се тови.

Нова атомска електрана у Шкотској

Први од два реактора у новој атомској електрани у Хантерстону, у Шкотској, пуштен је у рад. Његова четири електроагрегата производе електричну струју за електромережу. Пуњење другог реактора ове централе је већ почело и рачуна се да ће бити пуштен у рад средином овог лета. Под пуним оптерећењем два реактора ће имати електричну снагу од 30 мегавата. Атомска централа у Хантерстону представља прву фазу двореакторског постројења у коме се топлота произведена у реакторима употребљава за производњу паре у специјалним котловима. Пара покреће обичне турбоелектрогенераторе.

Безброј података

Недавно је издавачка кућа Оксфордског универзитета пустила у продају „Атлас Британије и Ирске“. Како је цео посао око прикупљања и сређивања грађе и самог штампања трајао 12 година неминовно су неки подаци и застарели али зато су они општији остали тачни. Веома брзо се у овом националном атласу Британије могу наћи и детаљи: у коме су крају ваздушне линије највише оптерећене, где има највише говеда и пернате живине, где расте која врста дрвећа, у коме крају има највише омладине и старих, да ли је боља проба транзистора на северу или југу, где је најтоплије море за купање, итд.

Јесће ли већ чули да...

... за време једног процеса у Сакхарину, на Камчатци, један сведок је испитиван о предмету из 1872. годи-

не. Старац сада има 119 година и још се свасвим добро свега сећа.

... Шекспиру је тек 125 година после смрти подигнут споменик у Лондону а у подножју споменика покопан је 8. јануара 1770. године славни глумца Дејвид Герик који је представљајући Шекспирове јунаке, и трагичне и комичне стекао име „човек са хиљаду лица“.

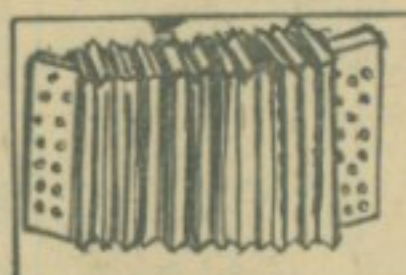
... берлински зоолошки врт има највећи број животиња у Европи. Крајем 1963. године не имао је 3081. сисара и 855 разних врста пти-

ца, а ако им се дода и 9.000 „становника“ акваријума, онда их укупно има 12.000 од којих су 2055 разних врста.

... у француском граду Рошешуару нека осамдесет шестогодишња Ана Белле држи посебан рекорд: има 43 унука и 35 прауника, то јест укупно 78 живих потомака.

... недавно је Италијан М. Ангело Франкони направив мало необичну хармонику. Ин-

струмент је висок 1,50 м а тежак је 40 килограма грама.

... Варна, позната више као купалиште на Црном мору у Бугарској, је и велики културни центар и универзитетски град. Иза самог места пружа се луго Варненско језеро.

... беле полицијске палице појавиле су се 23. марта 1509. године на улицама Париза у рукама војника-стрела-

ца који су имали да заштите пролаз неке поворке.

... Хуго Гроцијус (1583—1645), велики холандски правник и дипломата, ухапшен је у Ротердаму због учешћа у партији која се борила за независност. Често је у затвору добијао ковчег пун књига који би враћао пошто би их прочитао. То је трајало скоро годину дана. Међутим, 22. марта 1621. године он је

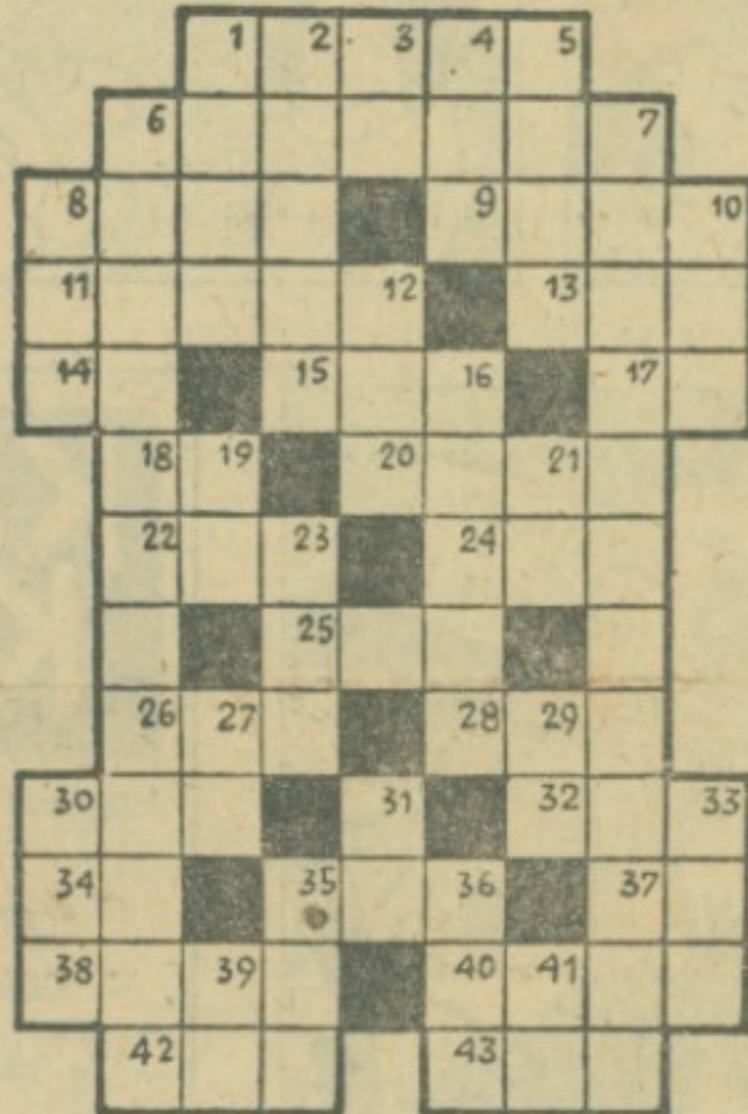

сам ушао у сандук који је изнет из затвора. Кад је превара откривена он је већ био побегао.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) личност из једног романа Оноре де Балзака, 6) уметничка трупа, 8) драги камен, 9) грчки бог рата, 11) страна света, 13) артиљеријско оруђе, 14) врста першуна, 15) град у Холандији, 17) предлог, 18) један зачин, 20) град у Италији, 22) грубо сукно, 24) халогени елемент, 25) воћка, 26) некадашња турска титула, 28) холандски шаховски велемајстор, 30) доњи део посуде, 32) планина у Србији, 34) коњ, 35) шаховски термин, 37) негација, 38) обала, 40) град у Срему, 42) врста птице, 43) хватање дивљачи.

Усправно: 1) сриба, 2) смешак, 3) хемички знак за радјум, 4) име певачице Сумах, 5) занат, 6) име и презиме нашег песника, 7) савремени совјетски књижевник, 8) старојудејски пар, 10) бања у Белгији, 12) острво на Јадрану, 16) народни музички инструмент, 19) река у Сибиру, 21) грчко слово, 23) речно острво, 27) наг, 29) два суседна слова, 30) поклон, 31) лична заменица, 33) вредносни папир, 35) индустријска биљка, 36) врста тканине, 39) кинеско мушко име, 41) гувернер Свете Јелене у доба Наполеоновог заточништва.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) смрча, 6) Варбара, 8) морж, 9) сала, 11) Оранје, 13) кер, 14) ми, 15) Аро, 17) ка, 18) су, 20) глас, 22) гат, 24) иза, 25) Рим, 26) Дон, 28) пад, 30) руб, 32) срп, 34) ан, 35) име, 37) ир, 38) кокс, 40) јаје, 42) вео, 43) ада.

Усправно: 1) сара, 2) мржња, 3) рб, 4) час, 5) арап, 6) Борис Годунов, 7) Александрија, 8) Мом, 10) ара, 12) ерг, 16) Олимп, 18) уа, 21) аз, 23) трн, 27) Об, 29) ас, 30) рак, 31) ом, 33) пре, 35) Исо, 36) еја, 39) ке, 41) ад.

ном духу“, али хитрих ногу. Вођа игре га пре такмичења пажљиво измаже финим уљем по леђима да би му леђа била глатка, веже га узицом и одведе до неког пространиог травњака.

Тада је све спремно за велики лов онакав какав се некад одржавао... Околу травњака омладина се поређа ис-

ба била неравноправна. Да би такмичење било проглашено исправним дечак треба да стави свињче у цак. А живо свињче увући у цак није лако. Оно се бори њушком, папцима, зубима. Ако успе да онако масно и глатко одуља исклизне из дечакових руку, победа је доведена у питање. Онда други може

Забележите свој глас

На Јелисејским пољима у Паризу налази се једна кабина за аутоматско снимање гласа.

Кад се у један прорез убаце два новчића од по 1 франка, може се за 2 минута снимити глас после чега апарат избацује плочу.

Иако је сама кабина мало упадљива јер је смештена у једном куту, између врата једне зграде и радње са мушким оделима, натписи на њој ипак привлаче „муштерије“:

„Забележите свој глас“, „говорна и жива порука“, „данас плоча, сутра успомена“, „више вреди него писмо“.

Једна девојка слуша свој глас

НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ

ИГРАЧКЕ ОД КУТИЈА ШИБИЦА

Празне кутије од шиблица могу да послуже као материјал за прављење разних играчака и украса.

На нашим сликама се налазе макете Ајфелове куле, моста, чамца и кутије-сваштара. За Ајфелову кулу узмите три празна спољашња дела кутије од шиблице, једну целу и већи запушач од плуте. Поставите их као што видите да стоје на слици 1, али ћете подножје куле изрезати као на сл. 1а.

Пошто целу конструкцију поставите и делове међусобно залепите, ви је декоришите, односно прабо обојте неком светлијом бо-

јом а затим испржајте првим тешком пруге да би се добио утисак вожња.

Мост на реци (сл. 2) начините такође од две кутије од шиблица, дебеље картонске траке и четири зрна шиблице. Стубове моста-носаче, односно кутије од шиблице, изрежите као на сл. 2а.

Кутија са четири фиоке (сл. 3) послужити вам као сваштара за остављање ситнијих предмета и као украс, ако је лепо начините.

Четири кутије од шиблица ме-

ђусобно повежите и залепите са две одговарајуће површине од картона (сл. 3а). Да бисте фиоке лакше отворили, забодите у њихов предњи део по једно парче жице са дугметом од комадића плуте. Да бисте лакше распознавали фиоке на горњим картонским прилепите украс од штофа у облику знакова са карата, животињца или цветова.

Чамцац направљен само од унутрашњег дела кутије од шиблица, половине запушача од плуте, зрна шиблице и чвршћег папира, допуниће вашу колекцију (сл. 4).

